ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑι.
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'.

ΤΟΜΟΣ Στ'. | Συνδρομὴ ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἀπριλίου ἑκάστου ἔτους ἐτησία μὲν φρ. χρ. 25 ἑξάμηνος δὲ φρ. χρ. 12½. | ΕΤΟΣ Στ'.
ΑΡΙΘΜ. 5 (125). | τῇ 1/13. Ἰουνίου 1890.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΣΧΛΕΙΜΑΝ.

Διὰ τῶν ἀνασκαφῶν αὐτοῦ ἐν Τροίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι πλείστου ἄξιος γενόμενος τῇ ἐπιστήμῃ τῆς ἀρχαιολογίας Ἐρρῖκος Σχλείμαν, ἐγεννήθη τῇ 6. ἰανουαρίου 1822 ἐν Neu-Buckow τοῦ Μεκλεμβούργου-Σχβέριν ἐκ πατρὸς ἱερέως, ἐφοίτησεν ἀπὸ τοῦ 1834 μέχρι 1836 εἰς τὴν τεχνολογικὴν σχολὴν (Realschule) τοῦ Neustrelitz καὶ εἶτα ὑπηρέτησεν ἔν τινι παντοπωλείῳ ἐν Fürstenberg ὑπὲρ τὰ πέντε ἔτη μέχρις οὗ ἡμέραν τινὰ ἐπιχειρήσας νὰ ἄρῃ βαρύ τι βυτίον ἐβλάβη εἰς τὸ στῆθος καὶ ἐγένετο ἀνίκανος πρὸς ἐργασίαν. Ἐντεῦθεν μετέβη εἰς Ἀμβοῦργον, ἔνθα κατώρθωσε νὰ προσληφθῇ ὡς ναυτόπαιδον (μοῦτσος) ἔν τινι πλοίῳ, ὅπερ ἡτοιμάζετο ν' ἀποπλεύσῃ εἰς La Guaira τῆς Βενεζουέλης, τὸ ὁποῖον ὅμως τῇ 12. δεκεμβρίου 1841 ἐξώκειλεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νήσου Texel. Ἐντελῶς ἄπορος καὶ νοσῶν ὁ τέως ναυτόπαις μετεφέρθη εἴς τι νοσοκομεῖον τοῦ Ἀμβούργου ἔνθα ἀνέλαβε τὴν ὑγείαν του. Μετὰ τοῦτο ἔλαβε θέσιν ἐν τῷ ἐμπορικῷ οἴκῳ F. C. Quien ὡς ὑπηρέτης. Δι' ἀκαμάτου ἐπιμελείας καὶ εἰς μεγίστας στερήσεις ὑποβαλλόμενος κατώρθωσε νὰ ἐκμάθῃ τὴν ἀγγλικήν, τὴν γαλλικήν, τὴν ὁλλανδικήν, τὴν ἱσπανικήν, τὴν ἰταλικὴν καὶ τὴν πορτογαλλικὴν γλῶσσαν, καὶ μετὰ δύο ἔτη ἔλαβε θέσιν ὡς ἀνταποκριτὴς καὶ καταστιχάριος ἐν τῷ ἐμπορικῷ οἴκῳ B. H. Schröder & Comp. ἐν Ἀμστελοδάμῳ. Ἀφοῦ ἐξέμαθεν εἰσέτι καὶ τὴν ῥωσσικὴν γλῶσσαν, ἀπεστάλη ὑπὸ τῶν προϊσταμένων του ὡς πράκτωρ εἰς Πετρούπολιν, ἔνθα ἐν τῇ ἰδιότητι ταύτῃ διετέλεσεν ἐργαζόμενος ἐπὶ ἕνδεκα ἔτη, καὶ ἐνεγράφη πρὸς τούτοις τῇ 1847 εἰς τὸ σωματεῖον ὡς μεγαλέμπορος. Ἀφοῦ ἐν ἔτει 1856 προσεκτήσατο καὶ τὴν γνῶσιν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης, ἤρχισε τὴν σπουδὴν τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καὶ εἶτα περιηγήθη κατὰ τὸ 1858—59 τὴν Σουηδίαν, Δανίαν, Γερμανίαν, Ἰταλίαν, Αἴγυπτον, Συρίαν καὶ τέλος τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ δραστηριότητος αὐτοῦ κατὰ τὸ ἐμπορικόν του στάδιον κτησάμενος μεγάλην περιουσίαν, ἀπεσύρθη ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου περὶ τὰ τέλη τοῦ 1863,

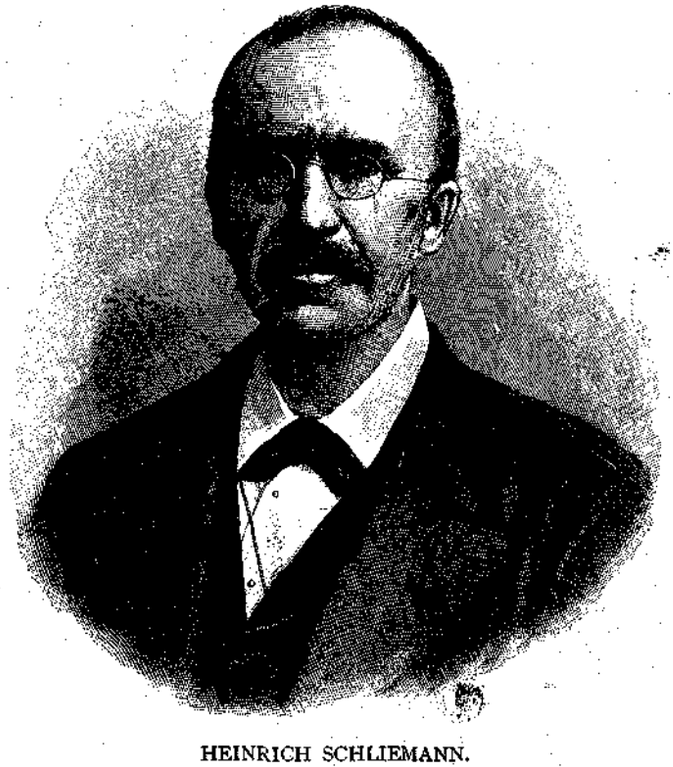
HEINRICH SCHLIEMANN.

καὶ ἀφωσιώθη ἔκτοτε εἰς τὴν ἀνέκαθεν προσφιλῆ αὐτῷ σπουδὴν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογίας.

Ἐκ τοῦ ἐν ἔτει 1864 ἐπιχειρηθέντος μακροτάτου ταξειδίου, καθ' ὃ ἐπεσκέφθη τὰ διάφορα μέρη τῆς γῆς, ἐπανακάμψας ὁ Σχλείμαν εἰς Ἑλλάδα, ἐπεσκέφθη τῷ 1868 τὴν Κέρκυραν καὶ τὴν Ἰθάκην, εἶτα δὲ τὰ διάφορα μέρη τῆς Πελοποννήσου, καὶ τέλος ἐτράπη πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀπὸ τῆς τρυφερωτάτης αὐτοῦ ἡλικίας ἐμφορούμενος ἀπείρου ἐνθουσιασμοῦ πρὸς τοὺς ὁμηρικοὺς ἥρωας, ἐπεχείρησεν ἤδη μετ' ἀκατασχέτου ζήλου τὴν ἐξερεύνησιν καὶ ἀνακάλυψιν τῆς παλαιάστρας τῶν ἡρωϊκῶν των κατορθωμάτων καὶ τὴν ἐξόρυξιν ἀρχαίων μνημείων ἐκ τῆς ἐποχῆς των. Συνοδευόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς Ἑλληνίδος συζύγου του, ἥτις εἶνε καὶ ἡ παντοτεινὴ συνεργάτις του, ἐπεχείρησε τῷ 1870 ἰδίαις δαπάναις δι' ἑκατόν πεντήκοντα ἐργατῶν κατὰ μέσον ὅρον τὰς περὶ τὸ ἀρχαῖον Ἴλιον (ἐν τῷ νῦν καλουμένῳ Χισσαρλὶκ) ἀνασκαφάς, δι' ὧν ἀνεκάλυψε μέχρι τοῦ 1882 τὰ ἐρείπια ἓξ πόλεων ἀρχαιοτέρων τοῦ ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑλληνικοῦ ἀποικισμοῦ. Τὴν δευτέραν ἐκ τῶν πόλεων τούτων, ἥτις φαίνεται καταστραφεῖσα ὑπὸ φοβερᾶς τινος πυρκαϊᾶς, ἀνεγνώρισεν ὁ Σχλείμαν ὡς τὴν ὁμηρικὴν Τροίαν. Τοὺς ἐνταῦθα συλλεγέντας ἀφθόνους ἀρχαιολογικοὺς θησαυροὺς ἐδώρησεν ὁ Σχλείμαν εἰς τὸ γερμανικὸν κράτος, ἤδη δὲ ἀπόκεινται οἱ θησαυροὶ οὗτοι ἐν τῷ ἐθνολογικῷ μουσείῳ τοῦ Βερολίνου ὡς ἰδιαίτερον τμῆμα, φέρον τὸ ὄνομα «Schliemann-Museum» (Μουσεῖον τοῦ Σχλείμαν).

Ἔτι λαμπροτέρα ἦτο ἡ ἐπιτυχία τῶν ἐν ἔτει 1876 ὑπὸ τοῦ Σχλείμαν γενομένων ἀνασκαφῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει τῶν Μυκηνῶν, ἔνθα ἀνεκάλυψε τοὺς παναρχαίους βασιλικοὺς τάφους, οἵτινες ἐδεικνύοντο τῷ Παυσανίᾳ (II, 16) ὡς οἱ τάφοι τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς Κλυταιμνήστρας φονευθέντων ἑταίρων του. Τὰ ἐν τοῖς τάφοις τούτοις ἀνευρεθέντα ὑπὸ τοῦ Σχλείμαν ἀντικείμενα ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ, (οἷον διαθήματα, στρεπτοί, ψέλλια, δακτύλιοι κτλ.) ἔχουσι βάρος μεῖζον τῶν ἑκατὸν λιτρῶν. Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1881 καὶ τὸ ἔαρ τοῦ 1882 ἀνεσκάφη ὑπὸ τοῦ Σχλείμαν ὁ ἐν Ὀρχομενῷ θησαυρὸς καὶ ἐπλουτίσθη ἔτι ἡ ἐπιστήμη διὰ τῆς ἀνακαλύψεως μιᾶς τεχνικώτατα ἐγλυμμένης ὀροφῆς δωματίου προϊστορικῆς ἐποχῆς. Κατὰ τὰ ἔτη 1884 καὶ 1885 ἀνέσκαψεν ὁ Σχλείμαν τὴν Τίρυνθα, ἔνθα κατώρθωσε νὰ ἐξαγάγῃ εἰς φῶς τὸ εὐρύχωρον προϊστορικὸν παλάτιον τῶν βασιλέων τῆς Τίρυνθος. Ἐν ἔτει 1869 ὁ Σχλείμαν ἀνηγορεύθη ὑπὸ τοῦ πανεπιστημίου τῆς πόλεως Rostock διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας, τῷ 1883 ὑπὸ τοῦ πανεπιστημίου τῆς Ὀξφόρδης διδάκτωρ τοῦ ἀστικοῦ δικαίου, τῷ δὲ 1881 ὑπὸ τῆς πόλεως τοῦ Βερολίνου ἐπίτιμος πολίτης. Ἀπὸ τοῦ 1871 διατρίβει ὁ Σχλείμαν ἐν Ἀθήναις.

Σημ. Τὰς περιηγήσεις καὶ τὰς ἀνασκαφὰς αὐτοῦ περιέγραψεν ὁ Σχλείμαν ἐν τοῖς ἑξῆς ἔργοις του: «La Chine et le Japon» (Paris 1866), «Ithaka, der Peloponnes und Troja» (Leipzig 1869, γαλλιστὶ Paris 1869), «Mykenä» (μετὰ προλόγου ὑπὸ W. E. Gladstone, ἐν Λειψίᾳ 1878, ἀγγλ. ἐν Λονδίνῳ καὶ Νέᾳ Ὑόρκῃ 1887, γαλλ. Παρισ. 1889), «Orchomenos» (Λειψίᾳ 1881), «Ilios» (μετὰ προλόγου ὑπὸ R. Wirchow, Λειψίᾳ 1881, ἀγγλιστί, ἐν Λονδίνῳ καὶ Νέᾳ Ὑόρκῃ 1881, γαλλ. Παρισ. 1885), «Reise in der Troas» (Λειψίᾳ 1881), «Troja» (μετὰ προλόγου ὑπὸ A. H. Sayce, Λειψ. 1883, ἀγγλ. Λονδίνῳ καὶ N. Ὑόρκῃ 1883), «Tiryns» (Λειψ. 1886) κτλ.

(Ἐκ τοῦ Ἐγκυκλ. Λεξ. Brockhaus.)

Η ΑΠΑΙΣΙΟΔΟΞΙΑ.

(Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ.)

ΑΚΡΙΒΩΣ οἱ ἡμμαθεῖς, οἱ ἐστερημένοι ἐμβριθοῦς φιλοσοφικῆς μορφώσεως ποιοῦνται συχνοτάτην χρῆσιν φιλοσοφικῶν ὅρων, οἷον Idealismus, Realismus ἢ καὶ Idealrealismus, Spiritualismus, Naturalismus, Pessimismus καὶ ἄλλων πολλῶν -ismus, νομίζουσιν ὅτι ἐπιδεικνύουσιν εὐφυΐαν ὁμιλοῦντες περὶ τῶν «ἐξ ἀντικειμένου» καὶ «ἐξ ὑποκειμένου» περὶ τοῦ «κατ' εἶδος» καὶ «καθ' ὕλην», καὶ οὕτω μένουσιν εὐχαριστημένοι μὲ τὴν σοφίαν των. Ἀλλὰ περὶ οὐδενὸς ἄλλου -ismus γίνεται ἤδη τοσοῦτος λόγος, ὅσος περὶ τοῦ Pessimismus ἤτοι τῆς ἀπαισιοδοξίας. Ὅτε ἐν ἔτει 1870 αἱ πολιτικαὶ ἐλπίδες τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ ἐξεπληρώθησαν κατ' εὐχὴν καὶ ἠδύνατό τις νὰ προσδοκᾷ τὴν γέννησιν φιλολογίας τοσοῦτον ὑπερηφάνου, τοσοῦτον φαιδρᾶς, τοσοῦτον θριαμβευτικῆς, οἵα ἐξέλαμψεν ἐν Ἑλλάδι μετὰ τοὺς περσικοὺς πολέμους, τότε τὸ ἐξοχώτερον φιλολογικὸν προϊόν, τὸ μάλιστα περιζήτητον καὶ περισπούδαστον ἔργον ἐν Γερμανίᾳ ἦτο: τοῦ Hartmann ἡ φιλοσοφία τοῦ ἀσυνειδήτου (Philosophie des Unbewussten), ἡ φιλοσοφία τοῦ ἀπελπισμοῦ, ἡ παροτρύνουσα εἰς τὴν αὐτοκτονίαν. Ὁ πλήρης τόλμης, χαρᾶς καὶ ἐλπίδων ὀργασμὸς πρὸς τὸ δρᾶν εὑρίσκετο μόνον ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ γερμανικῷ κοινοβουλίῳ, ἐν δὲ τῷ βασιλείῳ τῶν ἰδεῶν, ἐν τῇ φιλολογικῇ παραγωγῇ καὶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ περιεπορεύετο τὸ μαῦρον φᾶσμα τῆς ἀπαισιοδοξίας, καὶ πάντα τὰ ἐξοχώτερα φιλολογικὰ προϊόντα ἐπληρώθησαν ἢ τοὐλάχιστον διεπνεύσθησαν ὑπὸ τοῦ ζοφεροῦ τούτου πνεύματος. Ἄλλως τε, ἂν πρότερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς «μορφώσεως» καὶ τῆς «ἀναπτύξεως τοῦ πνεύματος» ἐνοεῖτο ποσόν τι γνώσεων ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ, τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῇ ποιήσει, σήμερον ὅμως ἡ ἀληθὴς μόρφωσις καὶ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματος ἀπαιτεῖ πρὸς τούτοις καὶ ποσόν τι γνώσεων ἐκ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν. Διὰ τῶν γιγαντιαίων προόδων, ἃς συνετέλεσαν, αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι προσελκύουσιν ἤδη πρὸ πάντων τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον. Σήμερον δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι: ἄνευ ἱκανῶν γνώσεων ἐκ τῶν φυσικομαθηματικῶν ἐπιστημῶν οὐδεμία πραγματικὴ καὶ ἀληθὴς μόρφωσις εἶνε δυνατή, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις τῆς Γερμανίας ηὐξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ὡρῶν διὰ τὴν φυσικὴν καὶ τὰ μαθηματικὰ καὶ ἠλαττώθη ὁ τῶν μαθημάτων τῆς λατινικῆς καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Λοιπὸν — καὶ τοῦτο ἐπαναφέρει ἡμᾶς εἰς τὸ προκείμενον — ἠδύνατό τις νὰ προσδοκᾷ καὶ νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι ἡ φυσικὴ ἐπιστήμη καὶ αἱ δι' αὐτῆς γενόμεναι ἀλλεπάλληλοι ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις, αἱ οὐσιωδῶς τροποποιήσασαι καὶ ἀναδιοργανώσασαι τὸν κοινωνικὸν ἡμῶν

βίον, θὰ παρῆγον φαιδροτέρας καὶ ὑψηλοτέρας περὶ τοῦ παντὸς θεωρίας. Ἠδύνατό τις νὰ περιμένῃ, ὅτι ἡ ἐπὶ τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν βασιζομένη περὶ τοῦ κόσμου θεωρία θὰ ἔδιδε τὸ τελευταῖον κτύπημα εἰς τὴν ῥωμαντικὴν φιλοσοφίαν τοῦ Σοπενχάουερ, εἰς τὴν Ῥωμαντικήν, ἥτις θέλει τὴν ποιητικὴν ἀπόλαυσιν τοῦ κόσμου, ἥτις θεωρεῖ τὸν κόσμον ὡς ὕλην ἀπολαύσεως διὰ τὸ ἄτομον, καὶ μὲ τὰ πράγματα τοῦ κόσμου παίζει φανταστικὴν παιδιὰν ἐν ἀπεριορίστῳ αὐθαιρεσίᾳ, ἀντὶ νὰ προσπαθῇ διὰ σοβαρᾶς ἐργασίας ν' ἀναγνωρίσῃ τοὺς ἰσχύοντας φυσικοὺς νόμους, νὰ μετατρέψῃ τὴν φύσιν εἰς ἐργασίαν, καὶ νὰ καθυποτάξῃ αὐτὴν ἑαυτῇ. Ἀλλ' ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον συμβαίνει: βλέπομεν σήμερον τὴν νεαρὰν ἐπιστήμην τῆς φύσεως ἀσχημιζομένην εἰσέτι ὑπὸ τῶν λειψάνων τῆς ῥωμαντικῆς ἀπαισιοδοξίας, εἰσέτι συνδεδεμένην μὲ τὰς πεπαλαιωμένας ἰδέας παρελθούσης τοῦ πολιτισμοῦ περιόδου, ἀντὶ νὰ γεννήσῃ ἐξ ἑαυτῆς νέας ὑγιεῖς ἰδέας καὶ θεωρίας. Ἡ ἐκδήλωσις τοῦ συνδέσμου τούτου τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης μετὰ τῆς ῥωμαντικῆς ἀπαισιοδοξίας εἶνε ἀκριβῶς ἡ τοῦ Hartmann φιλοσοφία τοῦ ἀσυνειδήτου, εὗρε δὲ τόσον ταχέως τοσούτους ὀπαδούς, ἀκριβῶς διότι ἐξέφραζε τὰς ἰδέας καὶ τὰς ψυχικὰς διαθέσεις τῆς ἐποχῆς, ἔλεγε δηλαδὴ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον πάντες ἠσθάνοντο ἀμυδρῶς καὶ ἀορίστως.

Πλὴν τούτου ἡ ἐπικρατήσασα φυσικὴ φιλοσοφία, ὁ Δαρβινισμός, ὅσον δήποτε γόνιμος καὶ ἂν ὑπῆρξεν ἡ ὑπ' αὐτοῦ δοθεῖσα ὤθησις εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης, εἶνε ὅλως ἀκατάλληλος εἰς τὸ νὰ ἐξυψώσῃ τὴν συναίσθησιν τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀνθρώπου, διότι εἰς τὸν ἄνθρωπον, αἰσθανόμενον τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ὁμοιότητά του, ἔδειξεν ὁ δαρβινισμὸς τὴν κτηνώδη συγγένειαν, τὴν πρὸς τὰ λοιπὰ ζῶα συγγένειάν του καὶ ἐταπείνωσεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐκτιμήσει τῆς ἰδίας του ἀξίας. Ἐννοῶ ἐνταῦθα τὸν δαρβινισμόν, ὅπως συνήθως ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐκλαμβάνεται ὡς ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκείνη ὑπόθεσις, ἡ κατατάσσουσα τὸν ἄνθρωπόν ὡς ἀνώτατον μέλος ἐν τῇ σειρᾷ τῆς φυσικῆς ἀνελίξεως καὶ ἀναπτύξεως τῶν ζώων. Οὗτος ἐδίδαξε τὸν ἄνθρωπόν νὰ θεωρῇ μᾶλλον πρὸς τὰ κάτω, πρὸς τοὺς κτηνώδεις προγόνους του, τὸν γορίλλαν καὶ τὸν σιμπανζῆν, παρὰ πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τοὺς ἀγγέλους, καὶ νὰ παρατηρῇ καὶ ἐξετάζῃ ὅλα τὰ κτηνώδη χαρακτηριστικὰ τῆς φύσεώς του, τὰ ἀναμιμνήσκοντα αὐτῷ τὴν ταπεινὴν καταγωγήν του, ὁσάκις ἤθελε τῷ ἐπέλθῃ ἡ ὄρεξις νὰ λησμονήσῃ τὰ ὅρια τῆς ὑπάρξεώς του καὶ νὰ ὑπερυψωθῇ. (Οὕτω συνήθως ἐκλαμβάνεται ὁ δαρβινισμὸς ὡς «ταπεινωτικὴ καὶ ἐξευτελιστικὴ διδασκαλία»· ἀλλὰ δύναται καὶ νὰ θεωρηθῇ ὡς παλισκοπικὸν βλέμμα ἑνὸς self made man, ἀνασκοποῦντος τὴν ταπεινὴν αὐτοῦ καταγωγὴν καὶ ὑπερηφάνως ἀτενίζοντος πρὸς τὰς ὄπισθεν αὐτοῦ βαθμῖδας ἀπὸ τοῦ ὕψους, εἰς ὃ ἀνῆλθε διὰ χιλιετηρίδων ὅλων ἐργασίας καὶ προόδου.)

Τρίτον, τέλος, πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει, ὅτι ἕκαστος, κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἐν ᾗ ἀσχολεῖται, κλίνει νὰ θεωρῇ καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων καὶ τὰς περὶ τοῦ κόσμου ἰδέας καὶ θεωρίας του νὰ σχηματίζῃ ἀναλόγως καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἣν σπουδάζει, ἰσχυούσας ἀρχάς. Διὰ τοῦτο βλέπομεν ἐξόχους καὶ διαπρεπεῖς φυσιοδίφας θεωροῦντας ὡς τὸν ἐνδότατον καὶ οὐσιώδη πυρῆνα τῶν ὄντων, ὡς τὴν ἀληθῆ καὶ πραγματικὴν οὐσίαν, νεκρόν τινα μηχανισμὸν καὶ ἐξηγοῦντας τοὺς φυσικοὺς νόμους ὡς αὐθυποστάτους ὀντότητας, ὅπως οἱ ἀρχαῖοι ἐθεώρουν τὴν μοῖραν καὶ τὸ fatum, ἐνῷ οἱ νόμοι οὗτοι οὐδὲν ἄλλο εἶνε εἰμὴ ἔννοιαι καὶ τύποι, τοὺς ὁποίους ὁ ἡμέτερος νοῦς συλλαμβάνει καὶ σχηματίζει ὅπως ἐπιφέρῃ τάξιν τινὰ εἰς τὴν πληθὺν τῶν φαινομένων.

Ἡ ἐπὶ τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης βασιζομένη αὕτη φιλοσοφία ἁμαρτάνει ἐν τούτῳ, ὅτι ὑπερτιμᾷ τὴν νόησιν καὶ ἀπονέμει μικρὰν ἀξίαν εἰς τὴν ἠθικὴν αἴσθησιν διὰ τοῦτο μεθ' ὅλην τὴν ἐπιστημονικὴν ἐμβρίθειαν καὶ βαθύνοιαν τὸ τελευταῖον ἐξαγόμενον τῆς φιλοσοφίας ταύτης εἶνε νεκρὰ καὶ ἔρημος εἰκὼν τοῦ κόσμου, οἵα προκύπτει φυσικῷ τῷ λόγῳ, ὅταν λησμονῶμεν ὅτι ὁ τελευταῖος λόγος εἰς ὃν ἀπολήγει ἡ φιλοσοφικὴ ἐξέτασις τοῦ κόσμου τούτου δὲν εἶνε ἡ γνῶσις καὶ κατανόησις ἀλλὰ τὸ ἠθικὸν καθῆκον, ὅτι δηλαδὴ ὁ κόσμος οὗτος ἔχει, οὕτως εἰπεῖν, ἠθικήν τινα κορύφωσιν καὶ ἑπομένως ἐν τῇ ἠθικῇ πρέπει νὰ ζητῶνται οἱ τελευταῖοι λόγοι τῆς ἐξηγήσεως τοῦ κόσμου. Ἀλλ' ἀκριβῶς οἱ εὐπαίδευτοι τῆς νέας γενεᾶς, οἱ νεωτερίζοντες φιλόσοφοι, οὐδὲν ἀπολύτως θέλουσι νὰ εἰξεύρωσι περὶ τῶν ἠθικῶν λόγων, λέγοντες ὅτι οὗτοι εἶναι λόγοι κενοί, ἐν οἷς οὐδὲν τὸ καταληπτὸν καὶ ψηλαφητὸν δύναται ν' ἀνακαλυφθῇ. Τὴν λέξιν «ὑλισμὸς» ἀποφεύγω ἐξ ἐπίτηδες, διότι ἡ ἔννοια τοῦ ὅρου τούτου εἶναι παρὰ τοῖς διαφόροις ἀνθρώποις διαφορωτάτη καὶ ποικιλωτάτη. Ὅτι ὅμως πᾶσαι αὗται αἱ ὑποδηλωθεῖσαι φιλοσοφικαὶ διευθύνσεις εὐκόλως γεννῶσι τὴν ἀπαισιοδοξίαν, τὴν θεωροῦσαν τὸν κόσμον ὡς ἀδιόρθωτον καὶ ἀνεπανόρθωτον κακὸν καὶ ἀπαιτοῦσαν τὸ πολὺ ἀγόγγυστον καὶ ἄνευ ἐλπίδος ὑποταγὴν εἰς τοὺς «νόμους τῶν περιφήμων φυσιοδιφῶν», εἶνε εὐνόητον καὶ εὐεξήγητον. Ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον ἀπαισιοδοξία (Pessemismus) ἐννοεῖται πολλάκις καὶ πᾶσα ἐν γένει δυσαρέσκεια πρὸς τὰ καθεστῶτα, δυσπιστία πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, μὲ τὴν ἰδέαν ὅτι ὅλαι των αἱ πράξεις προέρχονται ἐκ κακῶν ἐλατηρίων, εἴτε ἐξ ἰδιοτελείας εἴτε καὶ ἐκ κακεντρεχείας, ἐν ἄλλαις λέξεσιν ἡ ἀπαισιοδοξία εἶνε ἡ ἔλλειψις πάσης χαρᾶς, ἐμπιστοσύνης καὶ ἐλπίδος. Ἀφ' ἑτέρου δὲ καὶ δυσπιστία πρὸς τὰς ἰδίας πράξεις, δυσπιστία ἐν γένει πρὸς πᾶσαν δρᾶσιν, καὶ τέλος περιφρόνησις ἑαυτοῦ, τῶν ἄλλων, τοῦ κόσμου, καὶ παντελὴς ἀπελπισμὸς καὶ ἀπόγνωσις. Ἀναλόγως δὲ πρὸς τὴν μεῖζονα ἢ ἐλάττονα ἐνέργειαν καὶ δραστικότητα τοῦ ἀτόμου, ἡ ἀπαισιοφροσύνη αὐτοῦ ἢ περιορίζεται εἰς ἁπλᾶ παράπονα ἢ ἐκρήγνυται εἰς σφοδρὰν ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν.

Ἂν συσχετίσωμεν τὸ πρᾶγμα πρὸς τὰς κράσεις τῶν ἀνθρώπων, βλέπομεν ὅτι ὁ μελαγχολικὸς εἶνε ὁ παραπονούμενος ἀπαισιόφρων, ὁ χολερικὸς εἶνε ὁ ἀγανακτῶν ἀπαισιόδοξος, ὁ ἀμυνόμενος πρὸς τὰς ἐκ τοῦ κόσμου βλάβας. Μία γνησίως αἱματώδης κρᾶσις ἀντίκειται πρὸς πᾶσαν ἀπαισιοδοξίαν ἕνεκα τῆς ἐμφύτου ἐμπιστοσύνης, φαιδρότητος καὶ εὐθυμίας αὐτῆς, ἐνῷ ὁ φλεγματικὸς ἐν τῇ ἀπαθείᾳ καὶ ἀταραξίᾳ τῆς ψυχῆς του οὐδέποτε περιπίπτει εἰς τοσοῦτον ζοφερὰς ἀπαισιοδόξους σκέψεις. Δυνάμεθα ἤδη νὰ διακρίνωμεν:

I. α) τὴν φιλοσοφικὴν ἀπαισιοδοξίαν, ἥτις ὑπὸ τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως αἰσθάνεται ἑαυτὴν περιωρισμένην καὶ στενοχωρουμένην, καὶ ζητεῖ δι' ἐπιστη-

μονικῶν λόγων ν' ἀποδείξῃ ὅτι θὰ ἦτο καλήτερον ἂν δὲν ὑπῆρχεν ὁ κόσμος οὗτος, ἀπὸ τῆς β) ἰδιωτικῆς, οὕτως εἰπεῖν, ἀπαισιοδοξίας, ἥτις περιορίζεται μόνον ἐν τῷ στενῷ κύκλῳ τοῦ βίου καὶ τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν, χωρὶς νὰ γενικεύῃ ἡ ἐπεκτείνῃ τὰς ἰδέας της πέραν τῶν ὁρίων τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

II. α) τὴν ἐκ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως ἀπαισιοδοξίαν, συγγενῆ πρὸς τὴν μελαγχολικὴν κρᾶσιν, ἥτις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει τὴν αἰτίαν της εἰς νόσους καὶ πρὸ πάντων εἰς φθορὰν ἢ βλάβην τοῦ νευρικοῦ συστήματος, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας πᾶσα σχεδὸν ἐντύπωσις ἐπενεργεῖ ἀλγεινῶς, ἀπὸ τῆς β) ἐσκεμμένης ἀπαισιοδοξίας, ἥτις προκύπτει ἐκ σκέψεων καὶ συλλογισμῶν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, ἐκ τῆς πείρας τοῦ κόσμου. (Ἕπεται συνέχεια.)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΑΓΕΙΑ.

(Τέλος.)

Ὁ καθηγητὴς Liégeois διέταξε τὴν ὑπ' αὐτοῦ ὑπνωτισθεῖσαν δεσποινίδα Π., νὰ πυροβολήσῃ κατὰ τῆς μητρός της. Ἡ νεᾶνις λαβοῦσα παρὰ τοῦ ὑπνωτιστοῦ τὸ πυροβόλον καὶ ἀγνοοῦσα ὅτι ἦτο κενὸν ἐξετέλεσεν ἀμέσως τὴν διαταγὴν τοῦ Liégois. Εἰς τὰς μομφὰς δὲ τῆς μητρὸς ἀπήντησεν ἐν ἀταραξίᾳ «Ἀλλὰ δὲν σὲ ἐφόνευσα, ἀφοῦ ὁμιλεῖς!»

Ὁ Gilles de la Tourette διηγεῖται, ὅτι νεᾶνίς τις δεκαοκταετὴς ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὑπνωτίζοντος αὐτὴν ἰατροῦ ὑπνωτισθεῖσα ὑπό τινος ἄλλου ἔλαβε τὴν διαταγὴν νὰ μεταβῇ κατὰ τὴν τετάρτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον πρὸς τὸν ἱερέα τοῦ ἱδρύματος καὶ νὰ τῷ δώσῃ ἓν φίλημα. Κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν ἡ ἀσθενὴς ἠγέρθη ἐκ τῆς κλίνης της καὶ ἐρωτηθεῖσα ποῦ θέλει νὰ ὑπάγῃ ἀπήντησεν ὅτι πηγαίνει πρὸς τὸν ἱερέα διὰ νὰ τὸν φιλήσῃ. Εἰς τοὺς ἐμποδίσαντας αὐτὴν νὰ ἐξέλθῃ τῆς αἰθούσης παρέσχε τοσαύτην ἀπελπιστικὴν ἀντίστασιν ὥστε ἐδέησε νὰ τὴν δεσμεύσωσι. Τότε κατελήφθη ὑπὸ φοβερῶν σπασμῶν, καὶ ἐξέβαλλεν ὀξυτάτας κραυγάς. Ὁ προσκληθεὶς ἰατρὸς εἰς μάτην προσεπάθει διὰ τῆς ὑπνωτιστικῆς ἀνθυποβολῆς νὰ τὴν μεταπείσῃ, τότε δὲ μόλις ἡ νεᾶνις ἡσύχασεν, ὅτε ὁ αἴτιος τῆς σκηνῆς ταύτης ἀνεκάλεσε τὴν διαταγήν του.

Σοβαρωτέρα τῆς ἀνωτέρω ἀπρεποῦς ὑποβολῆς εἶνε ἡ ὑπὸ τοῦ Liégeois δοθεῖσα διαταγὴ εἰς τινα ὑπ' αὐτοῦ ὑπνωτισθεῖσαν νεάνιδα: «Ἰδού, λάβετε αὐτὸ τὸ δηλητήριον» τῇ εἶπε «βάλετέ το αὔριον εἰς ἕνα ποτῆρι νερὸ καὶ δώσατέ το εἰς τὴν θείαν σας διὰ λεμονάδα. Αὐτὴ θὰ τὸ πιῇ χωρὶς ὑποψία καὶ θ' ἀποθάνῃ.» Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἡ θεία, μεθ' ἧς ἦτο ἐκ τῶν προτέρων συνεννοημένος ὁ Liégeois, διεβεβαίου ὅτι ἡ ἀνεψιά της ἐξετέλεσε μετὰ πάσης ἀκριβείας τὴν ἀπόπειραν τῆς δηλητηριάσεως συμφώνως πρὸς τὴν διαταγήν του. Ἑτέρα ἀπόπειρα δηλητηριάσεως, μᾶλλον ἀξιοπερίεργος διὰ τὴν πανουργίαν μεθ' ἧς ἐξετελέσθη ὑπὸ τῆς ὑπνωτισμένης, ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Lilienthal. Ἡ ὑπνωτισθεῖσα γυνὴ ἦτο ὑστερική· ἐδόθη δὲ εἰς αὐτὴν παρὰ τοῦ ὑπνωτιστοῦ ἡ διαταγή, νὰ δηλητηριάσῃ κύριόν τινα Γ . . . Ἡ ὑπνωτισθεῖσα, μετὰ τὴν ἐγρήγορσιν ἐκ τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου, λαβοῦσα κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ὥραν τὸ ποτήριον, τὸ ὁποῖον ἐπίστευεν ὅτι ἦτο πλῆρες δηλητηριώδους ὑγροῦ, ἐπλησίασεν ἀφελῶς καὶ μετὰ θάρρους πρὸς τὸν κύριον Γ . . . καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν διψᾷ. Ἐκεῖνος ἠρνήθη, ἀλλ' ἡ γυνὴ τῷ προσέφερεν ἐπιμόνως τὸ ποτόν, λέγουσα ὅτι ἦτο φοβερὰ ζέστη καὶ ὅτι τὸ ποτὸν εἶνε ἀναψυκτικόν, διὰ νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ δὲ πᾶσαν ὑποψίαν, ἐπλησίασε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χείλη της καὶ προσεποιήθη ὅτι πίνει καὶ αὐτὴ ὀλίγον, διὰ νὰ τὸ δοκιμάσῃ, πράγματι ὅμως ἐφυλάχθη νὰ βρέξῃ τὰ χείλη της μὲ τὸ ὑγρόν. Ἐνῷ δὲ ὁ κύριος Γ . . ., ὅστις ἤξευρεν ὅτι τὸ ποτὸν ἦτο ἀβλαβές, ἤρχισε νὰ τὸ πίνῃ βραδέως, ἡ γυνὴ τὸν παρετήρει κάτωχρος καὶ τρέμουσα. Ὅτε δὲ ἐκεῖνος, ὑποκρινόμενος τὸ μέρος του κατὰ τὰ προσυμπεφωνημένα μετὰ τοῦ ἰατροῦ, ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἔπεσεν ὡς νεκρὸς δῆθεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἡ γυνὴ ἐψιθύρισε: «τώρα ἐτελείωσε!» Γενομένης δῆθεν ἀνακρίσεως, ἡ γυνὴ διεμαρτύρετο περὶ τῆς ἀθωότητός της λέγουσα ὅτι τὸ ὑγρὸν ἦτο ἀθῶον ἀναψυκτικὸν ποτόν, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὴ ἡ ἰδία ἔπιεν, χωρὶς νὰ πάθῃ τὸ παραμικρόν.

Περὶ ἄλλης τινὸς ἀποπείρας φόνου ἀναφέρει ὁ Bernheim τὰ ἑξῆς: Ὁ διάσημος οὗτος ἰατρὸς τῶν νευρικῶν νοσημάτων ἐνέπνευσε διὰ τῆς ὑπνωτιστικῆς ὑποβολῆς εἴς τινα κύριον Κ . . . τὴν ἀπατηλὴν πεποίθησιν, ὅτι παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ δωματίου ἵστατο ἄνθρωπός τις, ὅστις εἶχεν ἐκστομίσῃ προσβλητικωτάτους λόγους κατ' αὐτοῦ τοῦ ὑπνωτισμένου. Εἰς τοῦτον ἔδωκεν ὁ ἰατρὸς ἐν ἐγχειρίδιον καὶ τόν διέταξε νὰ φονεύσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὑπὸ τοῦ ὁποίου προσεβλήθη. Ὁ ὑπνωτισμένος ὥρμησε πρὸς τὴν θύραν, ἐνέπηξε τὸ ἐγχειρίδιον εἰς τὸ θυρόφυλλον καὶ ἔστη κάτωχρος καὶ τρέμων καθ' ὅλα του τὰ μέλη. Ὅτε ἤκουσεν ὅτι ἔρχεται ἡ ἀστυνομία, ἐτρόμαξε καὶ ὡμολόγησε κατὰ τὴν γενομένην δῆθεν ἀνάκρισιν ἐνώπιον τοῦ ἀνακριτοῦ ὅτι αὐτὸς διέπραξε τὸν φόνον, διότι εἶχε προσβληθῆ ὑπὸ τοῦ φονευθέντος. Ἐρωτηθεὶς ἔπειτα, μήπως παρεκινήθη πρὸς τοῦτο ὑπὸ τοῦ ὑπνωτίσαντος αὐτὸν ἰατροῦ Bernheim, ἔδωκε κατ' ἀρχὰς ἀπάντησιν καταφατικήν, ὅτε ὅμως βραδύτερον ὑπνωτισθεὶς ἐκ νέου ὑπό τοῦ ἰατροῦ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν διαβεβαίωσιν, ὅτι ὑπὸ οὐδενὸς εἶχε προτραπῆ πρὸς διάπραξιν τοῦ φόνου, ἀνεκάλεσε τὴν προτέραν του ὁμολογίαν καὶ διεβεβαίου ὅτι ὁ Bernheim οὐδόλως ἐνείχετο εἰς τὸ κακούργημα. Ὅτε ἀφυπνίσθη ἐκ τοῦ τεχνητοῦ ὕπνου, πάντα τὰ διατρέξαντα ἐξηλείφθησαν ἐκ τῆς μνήμης του.

Ἀλλ' ὁ ὑπνωτιστὴς ἔχει εἰς τὴν διάθεσίν του καὶ ἄλλα μέσα, ἔτι κινδυνωδέστερα τῶν ἐν τοῖς ἀνωτέρω παραδείγμασι περιγραφέντων, ὅπως ἐξασκήσῃ ὅλην αὐτοῦ τὴν ἀπεριόριστον δύναμιν ἐπὶ τοῦ ὑπνωτιζομένου.

Ὁ ὑπνωτιστὴς δύναται δηλαδὴ ν' ἀνελίξῃ ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ ὑπνωτισμένου οἵαν δήποτε σκηνὴν μὴ συμβᾶσαν, περιγράφων ἁπλούστατα διὰ λόγων τὰ καθ' ἕκαστα αὐτῆς ὡς συμβεβηκότα, ἂν δὲ μετὰ τὴν διήγησίν του διατάξῃ τὸν ὑπνωτισμένον, νὰ ἐνθυμῆται καὶ ἐν

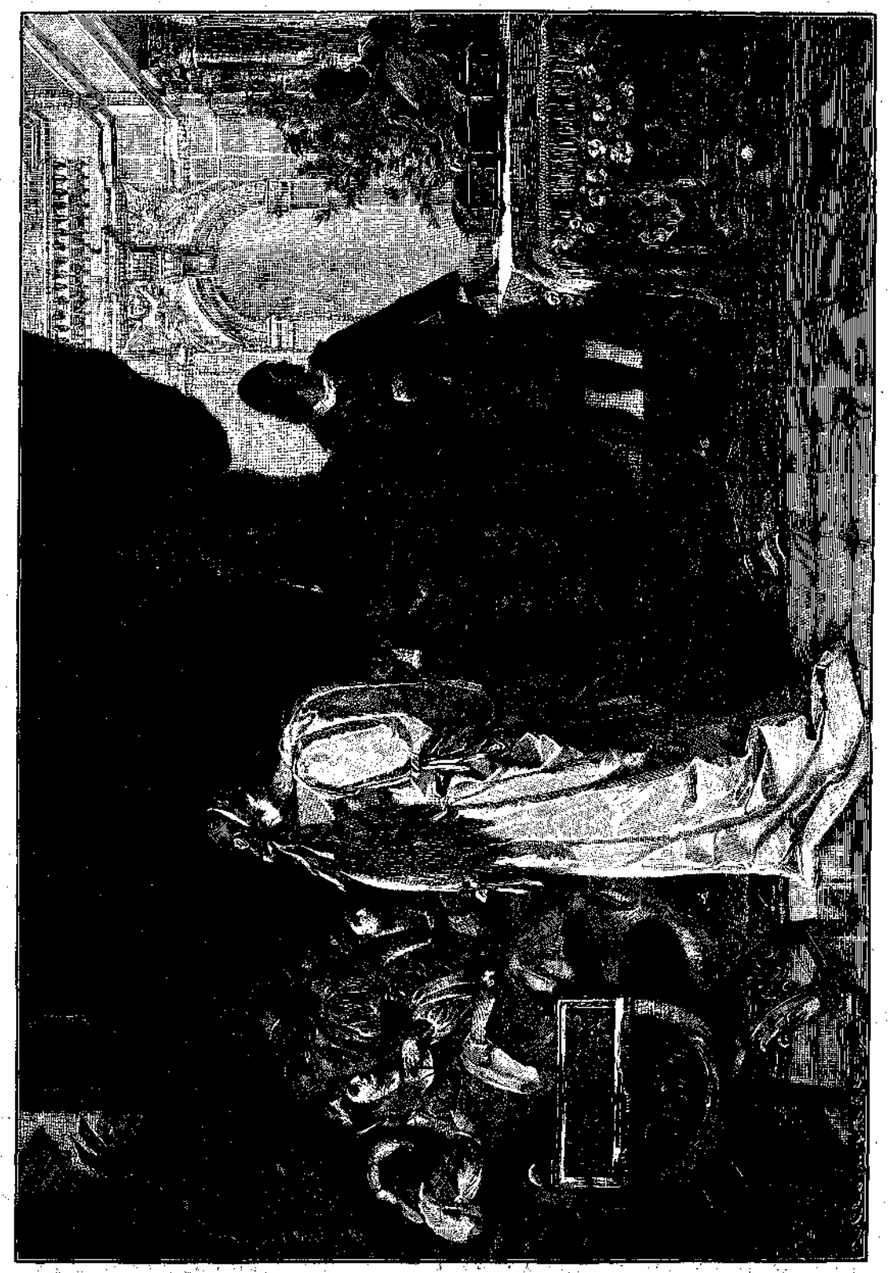

Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΚΙΒΩΤΙΩΝ.
Ἐκ τῆς Ἐλαιογραφίας τοῦ Ferdinand Barth.

τῷ μέλλοντι πάσας τὰς περιγραφείσας αὐτῷ λεπτομερείας, τότε ἡ ἀνάμνησις τῆς ἐν τῇ φαντασίᾳ τοῦ ὑπνωτισμένου ἐξελιχθείσης σκηνῆς μένει καὶ ἐν τῇ ἐγρηγόρσει τοσοῦτον ζωηρά, ὥστε ὁ πειραματισθεὶς ἔχει ἀκράδαντον τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ πάντα συνέβησαν πραγματικῶς καὶ ὅτι αὐτὸς ὑπῆρξεν αὐτόπτης μάρτυς τῆς σκηνῆς ἐκείνης. Ἐκ τῶν ἐπὶ τούτου γενομένων πειραμάτων ἀναφέρομεν τὰ ἑξῆς μόνον παραδείγματα: Ὁ Bernheim εἶπε πρὸς τὸν ὑπ' αὐτοῦ ὑπνωτισθέντα νεανίαν, «βλέπετε αὐτὸν τὸν κύριον» καὶ ἔδειξε διὰ τοῦ δακτύλου παριστάμενόν τινα ἰατρόν· «Χθὲς τὸν εἴδετε ἔξω εἰς τὸν δρόμον ἐνῷ συνδιελέγετο μετ' ἄλλων τινῶν κυρίων. Ὅτε διέβητε πλησίον του, σᾶς ἐκτύπησε μὲ τὴν ῥάβδον καὶ σᾶς ἐλήστευσε. Διηγήθητέ μοι τώρα τὰ συμβάντα λεπτομερέστερον». Ὁ ὑπνωτισθεὶς ἤρχισεν ἤδη νὰ διηγῆται λεπτομερῶς τὰ καθέκαστα, ὁρίσας τὸν τόπον καὶ τὸν χρόνον τῆς σκηνῆς, ἣν ἐθεώρει μετὰ πληρεστάτης πεποιθήσεως ὡς πραγματικῶς συμβᾶσαν. Ἀλλὰ καὶ βραδύτερον, ὅτε ὁ Bernheim τῷ εἶπεν ὅτι ἡ σκηνὴ ἐκείνη δὲν συνέβη ἀλλὰ διηγέρθη ἐν τῇ φαντασίᾳ του διὰ τῆς ὑπνωτιστικῆς ὑποβολῆς, ὁ νεανίας ἐπέμενε σταθερῶς εἰς τὸν ἰσχυρισμόν του καὶ διεβεβαίου, καὶ ἐν ἐγρηγόρσει ἔτι διατελῶν, ὅτι πράγματι προσεβλήθη καὶ ἐληστεύθη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ἐκείνου.

Ὅμοιόν τι ἀναφέρει ὁ αὐτὸς καθηγητὴς Bernheim περί τινος νεάνιδος ὑπ' αὐτοῦ ὑπνωτισθείσης ἐν τῷ νοσοκομείῳ. «Τί ἔριδας εἴχετε χθὲς μὲ τὴν σύντροφόν σας καὶ διατί τὴν ἐκτυπήσετε μὲ τὸ ῥαβδί στὸ κεφάλι;» ἠρώτησεν ὁ ἰατρὸς τὴν νεάνιδα ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς συντρόφου της. Κατ' ἀρχὰς ἡ ὑπνωτισθεῖσα ἐφάνη ἔκπληκτος, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ἤρχισε νὰ διηγῆται λεπτομερῶς τὰ καθέκαστα τῆς ἔριδος καὶ τοῦ διαπληκτισμοῦ των. Ἡ σύντροφος αὐτῆς κατελήφθη ὑπὸ σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως διὰ τὰ ψεύδη ἐκεῖνα, ἀλλ' ὁ Bernheim διέταξεν αὐτὴν ν' ἀναμνησθῇ τὰ συμβάντα καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν. Ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῆς ὑπνωτιστικῆς ὑποβολῆς, ὡμολόγησε καὶ αὐτὴ ὅτι πράγματι περιῆλθον εἰς ἔριδα, τῆς ὁποίας ἀμέσως ἤρχισε νὰ περιγράφῃ ἐκ τῆς ἰδίας φαντασίας τὰ αἴτια καὶ τὰς λεπτομερείας. Καὶ μετὰ τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ Bernheim, ὅτι αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐκεῖναι προήρχοντο ἐκ τῆς ὑπνωτιστικῆς ὑποβολῆς, ἀμφότεραι αἱ νεάνιδες ἐπέμενον εἰς τοὺς ἰσχυρισμοὺς των μετ' ἀκραδάντου πεποιθήσεως.

Μέχρις ἐσχάτων ἐπιστεύετο, ὅτι ἡ ὑπνώτισις τότε μόνον εἶνε δυνατή, ὅταν ὑπάρχῃ ἡ πληρεστάτη συγκατάθεσις τοῦ πειραματιζομένου. Ἀλλὰ κατὰ τὰς παρατηρήσεις τῶν ἐξοχωτάτων ἐρευνητῶν τῶν μυστηριωδῶν τούτων φαινομένων τοῦ ὑπνωτισμοῦ ἡ συγκατάθεσις αὕτη δὲν εἶνε ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς ὑπνωτίσεως. Ὁ Liégeois κατώρθωσεν ἐντὸς ὀλίγων δευτερολέπτων νὰ ὑπνωτίσῃ διάφορα πρόσωπα ἐν ἀγνοίᾳ των καὶ νὰ τοῖς δώσῃ διαταγάς, αἵτινες ἐξετελέσθησαν μετὰ πάσης ἀκριβείας, φρονεῖ δὲ ὅτι ὁ ἀσυνείδητος ὑπνωτιστὴς δύναται νὰ κάμῃ κατάχρησιν τῆς δυνάμεώς του ταύτης ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ, ἐν τῷ θεάτρῳ, ἐν τῷ ξενοδοχείῳ, ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ κτλ., ὅταν τύχῃ προσώπων ἐπιδεκτικῶν καὶ εὐαισθήτων πρὸς τὴν ὑπνωτιστικὴν ἐπίδρασιν.

Ἐνῷ ἀφ' ἑνός, κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, οἱ ἐκ τῆς καταχρήσεως τῶν ὑπνωτιστικῶν πειραμάτων κίνδυνοι δύνανται νὰ προέλθωσιν διὰ τῆς ἀσυνειδησίας τοῦ ὑπνωτιστοῦ, παρακινοῦντος τοὺς ὑπ' αὐτοῦ πειραματισθέντας πρὸς πράξεις ἐγκληματικάς, διανοίγεται ἀφ' ἑτέρου εὐρὺ στάδιον εἰς τοὺς ἄλλους κακούργους, οἵτινες δύνανται νὰ δικαιολογῶσι τὰ κακουργήματά των προφασιζόμενοι ὅτι διέπραξαν αὐτὰ ὑπὸ τὴν ἀκαταγώνιστον ἐπίδρασιν ὑπνωτιστικῆς τινος ὑποβολῆς. Καὶ πράγματι κατά τινας νεωτέρας εἰδήσεις γαλλικῶν ἐφημερίδων, εὑρέθησαν ἐγκληματίαι οἵτινες ἐζήτησαν διὰ τοιούτων ἰσχυρισμῶν ν' ἀπορρίψωσιν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν εὐθύνην τῶν ἐγκληματικῶν των πράξεων. Παρατηρητέον δὲ ὅτι εἰς τοιαύτας περιστάσεις δυσκόλως δύναται νὰ διαγνωσθῇ ἡ ἀλήθεια ἀπὸ τῆς ὑποκρισίας καὶ προσποιήσεως. Κατὰ τὴν ἰδίαν του ὁμολογίαν ὁ Hansen, ὅστις εἰς τὰς διαφόρους ὑπνωτιστικὰς παραστάσεις καὶ ἐπιδείξεις του ὑπνώτισεν ἐν συνόλῳ ὑπὲρ τὰς 100,000 ἀνθρώπων, δὲν ἦτο πάντοτε εἰς θέσιν νὰ διακρίνῃ τὴν ὑποκρισίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ πειραματιζομένων ὡς τοιαύτην, αἱ δὲ μαρτυρίαι πολλῶν εἰδημόνων συμφωνοῦσι πληρέστατα πρὸς τὴν ὁμολογίαν ταύτην τοῦ Hansen.

Σκοπίμως παρεσιωπήσαμεν ἐν τῇ περιγραφῇ τῶν ἀνατέρω πάντα τὰ περιστατικὰ ἐκεῖνα, ἅτινα εἶναι ἀπολύτως ἀναγκαῖα πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῶν ὑπνωτιστικῶν πειραμάτων, περιορισθέντες μόνον εἰς τὸ νὰ ἐξάρωμεν τοὺς ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ ὑπνωτισμοῦ ὑπὸ ἀκλήτων ἢ ἀσυνειδήτων ἰατρῶν δυναμένους νὰ προέλθωσι κινδύνους.

ΕΝ ΑΙΝΙΓΜΑ.

Ὑπὸ **B. BJÖRNSON.**

(Τέλος.)

Ἀλλὰ τὸ αἴνιγμα τοῦτο δὲν ἠδύνατο πλέον ποτὲ νὰ λυθῇ. Ἡ Ἀάστα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας εἶχε ζήσῃ καὶ ἀνατραφῇ ἐν Ἀμερικῇ. Ἐκεῖθεν ἤρχετο, ὅτε τὰ δύο πλοῖα συνεκρούσθησαν. Ποῦ λοιπὸν ἠδύνατο ν' ἀρχίσῃ τὰς ἐρεύνας του; Ἐκ ποίου μέρους τῆς Νορβηγίας κατήγετο ἡ Ἀάστα; — Δὲν τὸ ἤξευρεν ἀκριβῶς, δὲν ἦτο οὔτε κἂν βέβαιος ἂν ἡ Ἀάστα ἐξηκολούθησε νὰ φέρῃ τὸ ἀληθὲς οἰκογενειακόν της ὄνομα. Καὶ ὁ ξένος ναύτης; Ναί! ποῦ νὰ τὸν εὕρῃ; Καὶ τὴν ἐγνώριζεν ἄρά γε ἐκεῖνος ἢ ἐγνωρίζετο μόνον ὑπ' αὐτῆς;

Ὁ Βότολφ εἶχεν ἀπατηθῇ. Μία ἔνοχος γυνή, ἂν ἠσθάνετο πράγματι μετάνοιαν, θὰ ἀνεκουφίζετο ἐξομολογουμένη ἐνώπιον τοῦ συζύγου της, ἂν δὲ δὲν ἠσθάνετο μετάνοιαν, θὰ ἐζήτει ὑπεκφυγάς. Ἀλλ' ἡ Ἀάστα παρεδόθη εἰς τὸν θάνατον, ὅτε ἐκεῖνος ἐπέμεινεν ὑπὲρ τὸ δέον νὰ μάθῃ τὸ μυστικόν της. Τοιοῦτο θάρρος δὲν ἔχει ἡ ἔνοχος γυνή. Καὶ διατί ὄχι; Μήπως ἡ ὁμολογία ἐνίοτε δὲν ἀπαιτεῖ περισσότερον θάρρος; Ναὶ ἀλλὰ τὸ θάρρος τῆς ὁμολογίας δὲν ἔλειπεν εἰς τὴν Ἀάσταν, διότι εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡμολόγησεν ὅτι ὑπῆρχε κάτι τι,

τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ εἴπῃ. Θὰ ἦτο λοιπὸν τὸ κακούργημα αὐτὸ καθ' ἑαυτό, τὸ ὁποῖον ἀπηγόρευε τὴν ὁμολογίαν. Καὶ ὅμως δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ Ἀάστα νὰ εἶχε τὴν συνείδησιν βεβαρημένην μὲ μέγα τι κακούργημα, διότι πολλάκις ἦτο φαιδρὰ καὶ εὔθυμος. Ἡ Ἀάστα ἦτο μὲν ὀλίγον τι σφοδρὰ καὶ ἀπότομος, ἀλλὰ λεπτὴ καὶ εὐαίσθητος καὶ εἶχε χρυσῆν καρδίαν. Τὸ κακούργημα διεπράχθη ἴσως ὑπ' ἄλλου τινός. Ἀλλὰ διατί τότε νὰ μὴ τὸ εἴπῃ, ὅτι ἔπασχεν ἐξ αἰτίας ἄλλου; Αὐτὸ δὰ θὰ ἦτο τὸ φρονιμώτατον καὶ φυσικώτατον. Ἀλλ' ἂν οὔτε αὐτὴ οὔτε ἄλλος τις διέπραξεν ἀδικόν τι, τί ἦτο λοιπόν; Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἰδία ὡμολόγησιν ὅτι ἦτο κάτι τι — κ' ἔπειτα ὁ ξένος ναύτης, τοῦ ὁποίου ἡ θέα τῇ ἐνέπνευσε τοσοῦτον φόβον; Τί ἦτο λοιπόν, τί εἰμποροῦσε νὰ εἶνε, διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ; Ἂν ἔζη ἀκόμη, θὰ τὴν ἐτυράννει ἀκόμη περισσότερον — περὶ τούτου ἦτο βεβαιότατος, καὶ διὰ τοῦτο ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἀπείρως δυστυχῆ.

Ἀλλ' ἐκ νέου ἤρχισαν πάλιν αἱ σκέψεις καὶ οἱ συλλογισμοὶ καὶ τὰ συμπεράσματα. Ἴσως δὲν θὰ ἦτο τόσον ἔνοχος, ὅσον αὐτὸς τὴν ἐφαντάζετο, ἴσως δὲ καὶ ὀλιγώτερον ἔνοχος ἢ ὅσον αὐτὴ ἤθελε νὰ φαίνεται εἰς τοὺς ἄλλους. Ποσάκις εὑρίσκεται ἀθῳότης ἐν τῇ ἐνοχῇ μας, ἁπλότης ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ, εἰ καὶ ὀλίγοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐννοήσουν — καὶ αὐτόν, ὅστις ἦτο πλήρης ὑποψίας καὶ δυσπιστίας, ἐθεώρησεν ἴσως ἡ Ἀάστα ἀνίκανον, νὰ τὸ ἐννοήσῃ. Εἰς αὐτὸν μία μόνη καθαρὰ ἀπάντησις θὰ ἔδιδεν ἀφορμὴν εἰς χιλίας ὑποψίας, καὶ διὰ τοῦτο προετίμησε νὰ ἐμπιστευθῇ τὸ μυστικόν της εἰς τὸν θάνατον παρὰ εἰς αὐτόν! Διατί δὲν τὴν ἄφινε ποτέ, ποτὲ ἐν ἡσυχίᾳ; Πρὸς αὐτὸν εἶχε προσφύγῃ ἐκ τοῦ παρελθόντος της, παρ' αὐτῷ ἐζήτησε νὰ εὕρῃ προστασίαν καὶ σκέπην κατὰ τοῦ παρελθόντος ἐκείνου, καὶ αὐτὸς ἴσα ἴσα τὴν ὤθει ἀδυσωπήτως πρὸς τὸ παρελθὸν καὶ τὴν ἐτυράννει ἀκαταπαύστως! Ἦτο ὅλως ὑποτεταγμένη εἰς αὐτόν, ἦτο ὅλως ἀγάπη καὶ τρυφερότης παρὰ τῷ πλευρῷ του — τί τὸν ἔμελε διὰ τὸ παρελθόν της; Καὶ ἐὰν τὸ παρελθὸν ἐκεῖνο τὸν ἐνδιέφερε, διατί ὄχι ἀμέσως; Ὄχι! Ὅσῳ περισσότερον ηὔξανεν ἡ ἀγάπη του, τόσῳ περισσότερον ηὔξανε καὶ ἡ ἀνησυχία του. Ὅτε ἡ Ἀάστα ὄχι μόνον ἐκ θαυμασμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐγκαρδίου ἀγάπης ἔγεινεν ἰδική του, τότε ἐκεῖνος ἤρχισεν ἐπιμόνως νὰ τὴν ἐρωτᾷ, ἂν πρότερον ποτὲ ἠγάπησεν ἄλλον τινὰ καὶ πῶς ἐπέρασε τὴν ζωήν της. Καὶ ὅσῳ μεγαλήτερον ἄλγος τῇ προὐξένει, ὅσῳ θερμότερον ἐκείνη τὸν ἱκέτευε νὰ τὴν εὐσπλαγχνισθῇ, τόσῳ σκληρότερον αὐτὸς ἐπέμενε!

Τώρα κατὰ πρώτην φορὰν ἐσκέφθη νὰ ἐρωτήσῃ ἑαυτόν: «Ὡμολόγησα ἄρα καὶ ἐγὼ εἰς αὐτὴν τὰ πάντα; Ἐπρεπεν ἄρά γε νὰ ὁμολογήσωμεν πρὸς ἀλλήλους ὅλα μας τὰ μυστικά, ὅλας τὰς πράξεις τοῦ βίου μας; Καὶ θὰ ἐνοοῦντο ὅπως πράγματι εἶναι; Βεβαίως ὄχι!»

Ἤκουσε δύο παιδία, τὰ ὁποῖα ἔπαιζον, καὶ ἔστρεψεν εἰς τὰ ὀπίσω τὸ βλέμμα. Ἐκάθητο εἰς τὸ καταπράσινον καὶ χλοανθὲς καλύβιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Ἀάστα τὸν παρεκάλει νὰ ἐπιστρέψωσι, ἀλλὰ τώρα μόλις τὸ ἐνεθυμήθη. Πέντε ὧραι εἶχον παρέλθῃ. Εἰς αὐτὸν ἐφάνησαν ὡς πέντε πρωτόλεπτα. Ἴσως τὰ παιδία ἔπαιζον ἀπὸ πολλοῦ ἐκεῖ· αὐτὸς τώρα τὰ ἤκουσε. Ἀχ! Δὲν εἰν' αὐτὴ ἡ Ἀγνή, τὸ ἑξαετὲς ἢ ὀκταετὲς θυγάτριον τοῦ ἱερέως, τὴν ὁποίαν ἡ Ἀάστα μέχρι λατρείας ἠγάπα καὶ ἡ ὁποία μάλιστα τῇ ὡμοίαζεν; Θεέ μου, πόσον τῆς ὡμοίαζε! Τὸ κοράσιον καθίζει τὸν μικρὸν ἀδελφόν της ἐπὶ ἑνὸς λίθου, καὶ παίζουν, αὐτὸς τὸν μαθητὴν καὶ ἐκείνη τὸν διδάσκαλον. «Λέγε μου τώρα, ὅ,τι λέγω» ἤρχισεν ἡ Ἀγνή: «Πάτερ ἡμῶν» — «Πατεῖμόν» — «ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς» — «ὁ οὐρανίς» — «Ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου» — «τονομάσου» — «ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου» — «Ὄχι» — «Γεννηθήτω τὸ θέλημά σου» — «Ὄχι; ὄχι, δὲ θέλω». Ὁ Βοτόλφος ἀπεσύρθη σιγὰ σιγά· ὄχι ὅτι συνεκινήθη ἐκ τῆς προσευχῆς, οὔτε κἂν ἐπρόσεξε ὅτι ἦτο προσευχή. Ἀλλ' ἐνῷ παρετήρει τὰ παιδία καὶ ἤκουε τοὺς λόγους των, ἐφάνη εἰς τὰ ἴδιά του ὄμματα ὡς ἀκάθαρτον ἁρπακτικὸν θηρίον, ἀποκεκλεισμένον ἀπὸ τῆς κοινωνίας τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἀπεσύρθη λοιπὸν καὶ ἐκρύφθη ὄπισθεν τοῦ φραγμοῦ, ἵνα μὴ ἀνακαλυφθῇ ὑπὸ τῶν παιδίων. Οὐδέποτε εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν κατελήφθη ὑπὸ τοσούτου φόβου ἀπέναντι ἄλλου τινός, ὅσον ἐνώπιον τῶν παιδίων ἐκείνων. Εἰσεχώρησε λάθρα καὶ ἀψοφητεὶ εἰς τὸ βάθος τοῦ δάσους, μακρὰν πάσης ὁδοῦ καὶ πάσης ἀτραποῦ. Εἰς ποῖον μέρος ἤθελε νὰ ὑπάγῃ; Εἰς τὴν οἰκίαν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀγοράσῃ καὶ εὐτρεπίσῃ διὰ τὴν Ἀάσταν, καὶ ἥτις τώρα ἔμενε κενή; — Ἢ νὰ προχωρήσῃ μακρότερον; — Εἰς αὐτὸν ἦτο τοῦτο ἀδιάφορον, διότι ὅπου δήποτε καὶ ἂν διηυθύνετο, ὅπου δήποτε καὶ ἂν ἀπηύθυνε τοὺς λογισμούς του, πανταχοῦ ἔβλεπεν ἔμπροσθέν του τὴν Ἀάσταν. Λέγουσιν ὅτι οἱ ἀποθνήσκοντες διατηροῦσιν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν τελευταίαν εἰκόνα· ὁ ἀφυπνιζόμενος ἐκ κακῆς τινος πράξεως εἰσδέχεται εἰς ἑαυτὸν τὸ πρῶτον παρατυχὸν πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον βλέπει, καὶ δὲν δύναται πλέον ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπ' αὐτοῦ. Δὲν ἦτο ἡ Ἀάστα, τὴν ὁποίαν εἶδε πρὸ μικροῦ ἱσταμένην εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κρημνώδους βράχου· ἦτο μικρόν τι, ἀθῶον κοράσιον· ἦτο ἡ Ἀγνή. Καὶ ἡ ὅλη εἰκὼν τῆς δυστυχοῦς γυναικὸς ἐξωμοιώθη πρὸς τὴν τοῦ κορασίου μὲ τοὺς μικροὺς προτεταμένους βραχίονας. Ἡ ἀνάμνησις τῆς ἀνεκφράστου ἀγάπης, ἣν εἶχεν ἡ Ἀάστα πρὸς τὸ κοράσιον, συνέχεεν ἐν τῇ ψυχῇ του τὰς εἰκόνας ἀμφοτέρων κατὰ τρόπον μυστηριώδη, ἡ δὲ μεγάλη ὁμοιότης συνετέλει πρὸς ἐπαύξησιν τῶν ὑποψιῶν του περὶ τῆς ἐνοχῆς ἢ ἀθῳότητος τῆς Ἀάστας. Ἔφερεν ἡ Ἀάστα ἐν τοιοῦτο παιδίον ἐγκεκλεισμένον ἐν τῇ καρδίᾳ της; Ναὶ τὸ εἶδεν, ἢ ὀρθότερον, τώρα μόλις ἔβλεπεν ὅτι τὸ εἶχεν ἰδεῖ. Ἀλλὰ διατί περιεκάλυπτε τὴν ἀγάπην ταύτην πρὸς τὸ παιδίον, ἥτις μεθ' ὅλα ταῦτα ἐφανεροῦτο εἰς εὐτυχεῖς στιγμάς; Μία ἀκατάπαυστος ἀλλαγή, μία διηνεκὴς ἀνησυχία μετὰ παραφορᾶς, ἥτις καὶ ἄλλους συμπαρέσυρεν εἰς παραφορὰν καὶ ὑπερβολήν, τὸν εἶχε κατ' ἀρχὰς προσελκύσῃ, ὅτε ἔζη, καὶ εἶτα πάλιν τὸν ἀπώθησε. Τώρα, μετὰ τὸν θλιβερὸν θάνατόν της, συνηνοῦντο πᾶσαι αἱ ἀναμνήσεις αὗται εἰς ἓν κοράσιον, ὅπερ προσηύχετο.

Ὅπου καὶ ἂν ἐστρέφετο ὁ λογισμός του, ποθῶν τὸ φῶς, πανταχοῦ συνήντα τὸ κοράσιον· τοῦτο ἀπέκλειεν ὅλους τοὺς δρόμους του πρὸς περαιτέρω ἔρευναν. Ἅμα ὡς ἡτοιμάζετο νὰ ἀναλογισθῇ καὶ ἐξετάσῃ οἱονδήποτε συμβὰν ἐκ τῆς βραχείας των συμβιώσεως, ἀπὸ τῆς νυκτὸς ἐκείνης καθ' ἣν τὴν ἔσωσε μέχρι τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν τὴν ἐθανάτωσεν — ἀμέσως παρουσιάζετο ἐνώπιόν του ἡ μορφὴ τοῦ κορασίου, ἡ δὲ σύγχυσις αὕτη τοσοῦτον τὸν κατέβαλε σωματικῶς καὶ ψυχικῶς, ὥστε μετά τινας

ἡμέρας μόλις ἔτι ἠδύνατο νὰ προσλάβῃ ὀλίγην τροφὴν καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου δὲν ἦτο πλέον εἰς θέσιν νὰ ἐγερθῇ ἐκ τῆς κλίνης.

Ἕκαστος ἔβλεπεν ὅτι τὸ τέλος τοῦ Βοτόλφου προσήγγιζε. Ὅστις φέρει ἐν ἑαυτῷ ἐγκεκλεισμένον αἴνιγμά τι, προσλαμβάνει ἰδιάζουσάν τινα ὄψιν καὶ τρόπον, ὅστις καθιστᾷ καὶ αὐτὸν εἰς τοὺς ἄλλους αἰνιγματώδη. Ἤδη ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας, καθ' ἣν μετῴκησαν ἐνταῦθα, ἡ σκυθρωπότης καὶ ὀλιγολογία τοῦ ἀνδρὸς, ἡ ἐξαισία καλλονὴ τῆς γυναικὸς, καὶ τὸ ἄγνωστον παρελθὸν ἀμφοτέρων ἤρχισαν ν' ἀπασχολῶσι τὴν περιέργειαν καὶ τὴν ἀθυροστομίαν τῶν γειτόνων. Ἀφ' οὗ δὲ ἡ γυνὴ ἔγεινεν ἄφαντος, τότε πλέον ἡ περιέργεια πάντων ἐνετάθη εἰς τὸν ὕπατον βαθμὸν, καὶ ἕκαστος ἔκλινε νὰ πιστεύσῃ καὶ τὸ μᾶλλον ἀπίστευτον. Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ δώσῃ μίαν ἐξήγησιν, διότι οὐδεὶς ἐκ τῶν κατοικούντων παρὰ τὴν ἀκτὴν ἢ παραπλεόντων ἔτυχε νὰ στρέψῃ τὸ βλέμμα του εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ βράχου καθ' ἣν στιγμὴν ἡ Ἀάστα ἐκρημνίσθη εἰς τὴν θάλασσαν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ. Πρὸς τούτοις τὸ πτῶμά της δὲν ἐρρίφθη εἰς τὴν ξηρὰν ὑπὸ τῶν κυμάτων, ὅπως μαρτυρήσῃ τὸ τραγικὸν συμβάν. Διὰ τοῦτο, καὶ πρὶν ἔτι ἀποθάνῃ ὁ Βοτόλφος, ἤρχισαν νὰ φλυαρῶνται περὶ αὐτοῦ λίαν τερατώδεις μῦθοι, πρὸς τοῦτο δὲ συνέτεινε καὶ ἡ ἐξωτερική του ὄψις. Ἐφαίνετο ἄσχημος, μὲ τὸ μακρὸν καὶ ἰσχνὸν πρόσωπόν του, τὸ ὁποῖον περιεβάλλετο ὑπὸ ἐρυθροῦ γενείου καὶ ἐρυθρᾶς ἀκτενίστου κόμης. Ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο οὔτε νὰ ζήσῃ οὔτε ν' ἀποθάνῃ, ἔλεγον ὅτι ὁ Θεὸς καὶ ὁ διάβολος διημφισβήτουν τὴν κατοχήν του. Τινὲς διηγοῦντο ὅτι εἶδον αὐτὸν τὸν διάβολον περιβεβλημένον φλόγας καὶ ἀνορθούμενον μέχρι τοῦ παραθύρου τοῦ δωματίου του, διὰ νὰ τὸν καλέσῃ. Ἄλλοι πάλιν τὸν εἶχον ἰδεῖ ὑπὸ τὴν μορφὴν μαύρης γαλῆς περιφερόμενον περὶ τὴν οἰκίαν. Ὅσοι διέβαινον ἔφιπποι πλησίον τῆς οἰκίας του, ἔλεγον ὅτι εἶδον ὅλην τὴν αὐλὴν πυριφλεγῆ. Οἱ ὑπηρέται τοῦ ἀσθενοῦς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἀπήρχοντο ἀπ' αὐτοῦ καὶ διέσπειρον τοιαύτας φήμας, οὕτως ὥστε οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἂν ἔλειπον δύο γείτονες πρὸς τοὺς ὁποίους ὑπῆρξε πάντοτε φιλόφρων ὁ Βοτόλφος θὰ ἔμενεν ἐγκαταλελειμμένος, ἄνευ τινὸς βοηθείας. Ἡ γραῖα, ἥτις τὸν ἐνοσήλευε, ἦτο καὶ αὐτὴ κατειλημμένη ὑπὸ φόβου καὶ τρόμου. Ἔκαιεν ἄχυρα ὑπὸ τὴν κλίνην του, ὅπως ἀποδιώξῃ τὸ πονηρὸν πνεῦμα· ἀλλ' ὁ ἀσθενὴς ἐκινδύνευε μόνον νὰ καῇ ζωντανὸς, ἀλλ' οὐδεμίαν ὠφέλειαν καὶ ἀπολύτρωσιν εὕρισκε. Ὁ δυστυχὴς ἔπασχε τὰ πάνδεινα. Ἡ γραῖα ἐσκέφθη, ὅτι διὰ νὰ ἀπολυτρωθῇ ἔπρεπε νὰ ἐπιθυμήσῃ νὰ ἴδῃ κανένα ἄνθρωπον. Τὸν ἠρώτησε λοιπὸν ἂν ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὸν ἱερέα. Ὁ Βοτόλφος ἔσεισε τὴν κεφαλήν. Ἡ γραῖα ἠρώτησε πάλιν, ἂν ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ ἄλλον τινά, ἀλλ' ἐκεῖνος οὐδεμίαν ἀπόκρισιν ἔδωκεν εἰς τὴν ἐρώτησίν της. Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἐνῷ εὑρίσκετο εἰσέτι εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν, ἐπρόφερεν εὐκρινῶς τὸ ὄνομα «Ἀγνή». Τοῦτο βεβαίως δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε ἀπάντησις εἰς τὴν χθεσινὴν ἐρώτησιν τῆς γραίας, ἐκείνη ὅμως τὸ ἐξέλαβεν ὡς ἀπάντησιν, καὶ ἐγερθεῖσα εὐχαριστημένη ἐπορεύθη πρὸς τὸν ἄνδρα της καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ καλέσῃ τὴν Ἀγνήν. Εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἱερέως ἐνόμιζον φυσικῷ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ γραῖα παρενόησε καὶ ὅτι ὁ ἀσθενὴς ἐπεθύμει τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἱερέως, ἀλλ' ἡ γραῖα ἐπέμενε λέγουσα ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἴδῃ τὴν Ἀγνήν. Ἡ Ἀγνὴ ἅμα ὡς ἤκουσε τοῦτο ἐφοβήθη, διότι καὶ αὐτὴ εἶχεν ἀκούσῃ τὰς φήμας ἐκείνας, ἀλλ' εἶχεν ἀκούσῃ ὡσαύτως ὅτι ὁ ἀσθενὴς διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ ἀποθάνῃ ἔπρεπε νὰ ἴδῃ τὸν ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἐπεθύμει, καὶ ἐθεώρησε φυσικὸν ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ περιμενομένη ὑπὸ τοῦ Βοτόλφου, ἀφοῦ καὶ ἡ σύζυγός του πολλάκις τὴν εἶχε καλέσῃ. Ἡ ἐπιθυμία ἑνὸς ἑτοιμοθανάτου ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθῇ, ἔλεγον αὐτῇ πάντες καὶ τῇ συνεβούλευον καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα νὰ προσεύχεται θερμῶς πρὸς τὸν Ὕψιστον. Ἡ Ἀγνὴ ἐπείσθη καὶ ἡτοιμάσθη νὰ ἐκτελέσῃ τὸ καθῆκόν της. Ἦτο ψυχρὰ ἑσπέρα μὲ καθαρόν, διαυγῆ οὐρανὸν· οἱ κώδωνες ἠκούοντο ἠχοῦντες ἐκ τοῦ δάσους. Ἡ Ἀγνὴ ἐφοβεῖτο ὀλίγον τι, ἀλλ' ἔμενεν ἥσυχος καὶ προσηύχετο μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ὑπὸ τὸ διφθέρινον κάλυμμα. Δὲν ἔβλεπε τὸν διάβολον οὔτε τὰς φλόγας, ἀλλὰ τοὺς ἀστέρας καὶ τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ παραθύρου τῆς οἰκίας, ἐν ᾗ εὑρίσκετο ὁ ἀσθενής. Ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλήν, ἤρχισε νὰ φοβῆται καὶ ν' ἀνησυχῇ ἐκ τῆς ἐπικρατούσης βαθείας σιγῆς.

Ἀλλ' ἡ γραῖα ἐξῆλθεν ἀμέσως καὶ τὴν εἰσήγαγεν εἰς τὸ δωμάτιον πλησίον τῆς θερμάστρας, ἐνθαρρύνουσα αὐτὴν καὶ λέγουσα ὅτι πρέπει νὰ πλησιάσῃ πρὸς αὐτὸν μὲ θάρρος καὶ νὰ προσευχηθῇ ὑπὲρ τὴν κεφαλήν του τὸ Πάτερ ἡμῶν. Ἀφοῦ ἡ Ἀγνὴ ἐθερμάνθη, ἔλαβεν αὐτὴν ἡ γραῖα ἀπὸ τῆς χειρὸς καὶ τὴν ὡδήγησεν εἰς τὸ ἕτερον δωμάτιον, ἐνῷ εὑρίσκετο ὁ ἀσθενής. Ἐκεῖ ἔκειτο ἐπὶ τῆς κλίνης μὲ τὴν μακρὰν γενειάδα καὶ μὲ τοὺς κοίλους ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν παρετήρησε μὲ μεγάλα βλέμματα· εἰς τὴν Ἀγνὴν δὲν ἐφάνη ἄσχημος καὶ δὲν ἐνέπνευσε φόβον. «Μὲ συγχωρεῖς;» ἐψιθύρισεν ὁ ἀσθενής. Τὸ κοράσιον ἐνόησεν ὅτι ἔπρεπε νὰ δώσῃ καταφατικὴν ἀπάντησιν καὶ εἶπε «ναί». Τότε ἐκεῖνος ἐμειδίασε καὶ προσεπάθησε ν' ἀνορθωθῇ, ἀλλ' ἔμεινεν εἰς τὴν θέσιν του ἐξηντλημένος ἐκ τῆς ἀδυναμίας. Τὸ κοράσιον ἤρχισεν ἀμέσως νὰ λέγῃ τὸ Πάτερ ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐκίνησε τὴν χεῖρα καὶ ἔδειξε πρὸς τὸ στῆθός της. Ἡ Ἀγνὴ ἔθηκε τὰς χεῖρας εἰς τὸ στῆθος, διότι ὑπέθεσεν ὅτι τοῦτο ἐπεθύμει ὁ ἀσθενής, καὶ ἀμέσως ἐκεῖνος ἔψαυσε μὲ τὰς ἰσχνάς, ψυχρὰς καὶ ὀστώδεις χεῖράς του τὰς θερμὰς τοῦ κορασίου χεῖρας καὶ ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐπειδὴ δὲν ἔλεγε τίποτε, ἡ Ἀγνὴ ἐπανέλαβε τὸ Πάτερ ἡμῶν καὶ δὲν ἐτόλμα ν' ἀποσύρῃ τὰς χεῖράς της ἐκ τῶν ἰδικῶν του. Κατὰ τὴν τρίτην ἐπανάληψιν τῆς προσευχῆς ἡ γραῖα εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον καὶ παρατηρήσασα τὸν ἀσθενῆ εἶπε· «Τώρα μπορεῖς νὰ ἐπιστρέψῃς 'στὸ σπίτι, παιδί μου, διότι ἐλυτρώθη.»

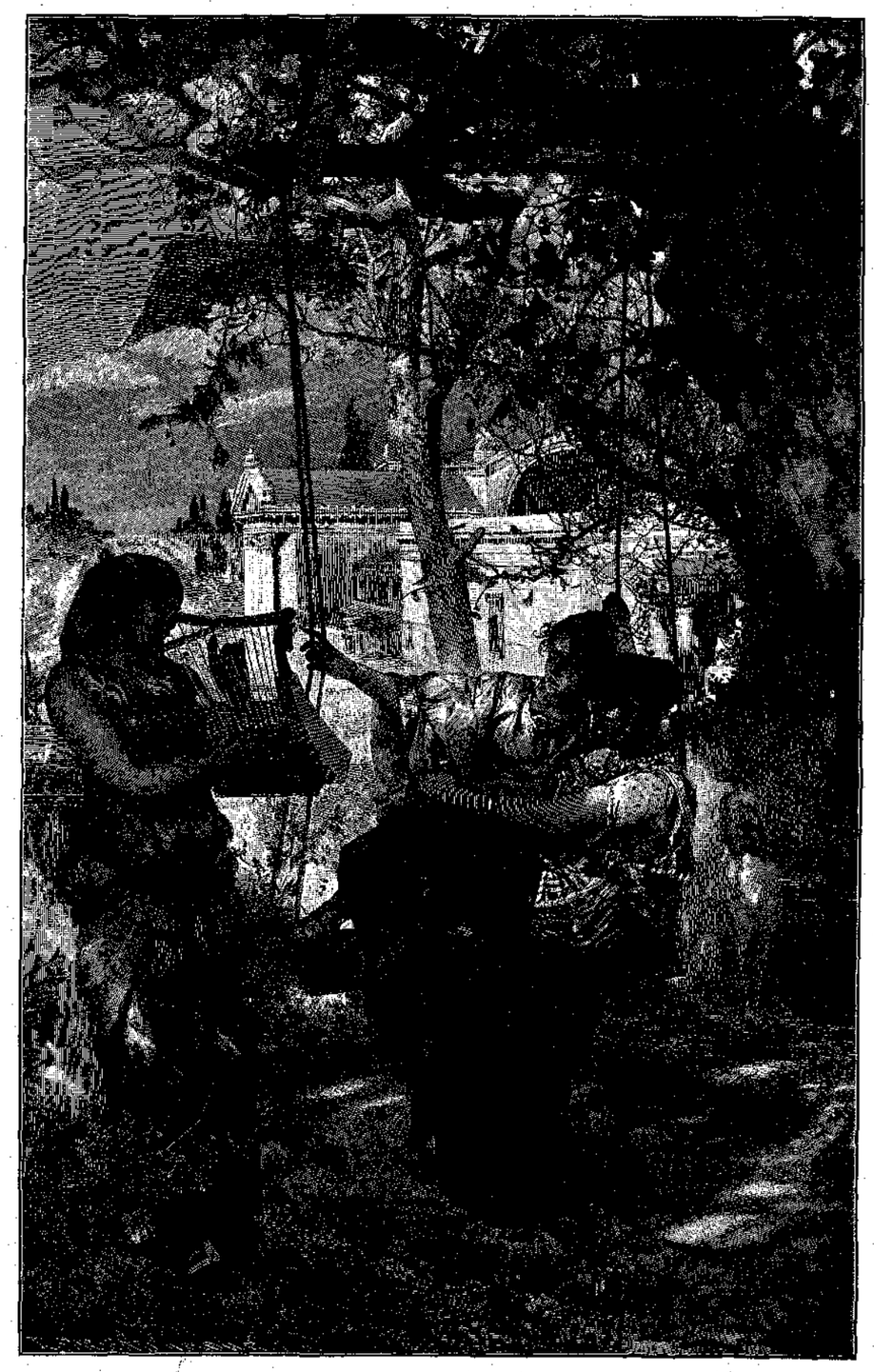

ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ.
Εἰκὼν ὑπὸ A. Siemiradzki.

Η ΦΩΛΕΑ ΤΟΥ ΑΕΤΟΥ.

Ἐκ τῶν τοῦ **BJÖRNSON.**

ΓΝΔΡΕΓΑΑΡΔΗΝΗ ὠνομάζετο μικρόν τι χωρίον ὑπὸ ὑψηλῶν καὶ ἀποκρήμνων βράχων περιβαλλόμενον καὶ μεμονωμένον. Τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο ἐκτισμένον τὸ χωρίον, ἦτο ὁμαλὸν καὶ γόνιμον, διεσχίζετο δὲ ὑπὸ εὐρέος ποταμοῦ ὅστις κατέρρεεν ὁρμητικὸς ἀπὸ τοῦ ὄρους. Ὁ ποταμὸς οὗτος ἔχει τὰ ὕδατά του εἴς τινα θάλασσαν οὐ μακρὰν τοῦ χωρίου, ἐκτεινομένην εἰς μακροτάτας ἀποστάσεις.

Διὰ τῆς θαλάσσης ἐκείνης εἶχεν ἀφιχθῆ ἐντὸς μικροῦ πλοιαρίου ὁ ἀνήρ, ὅστις πρῶτος ἤρχισε νὰ ἐκχερσώνῃ καὶ νὰ καλλιεργῇ τὴν κοιλάδα· τὸ ὄνομά του ἦτο Ἔνδρος, οἱ δὲ νῦν κάτοικοι τοῦ χωρίου ἦσαν ἀπόγονοί του. Τινὲς ἔλεγον ὅτι εἶχε καταφύγει εἰς τὸ μέρος τοῦτο καταδιωκόμενος ὡς φονεύς, ἐκ τούτου δὲ ἐφαίνοντο τοσοῦτον σκυθρωποὶ καὶ σκοτεινοὶ οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου· ἄλλοι ἀπ' ἐναντίας ἰσχυρίζοντο ὅτι ἡ σκυθρωπὴ ὄψις τῶν κατοίκων προήρχετο ἐκ τῶν ἀγρίων βράχων, οἵτινες καὶ τὸν ἰούλιον ἀκόμη ἐμπόδιζον τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὴν κοιλάδα.

Ὑπεράνω τοῦ χωρίου ἐκρέματο μία φωλεὰ ἀετοῦ, τοποθετημένη ἐπὶ τῆς βραχώδους αἰχμῆς ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος. Πάντες ἠδύναντο νὰ βλέπωσι τὴν θήλειαν ἀετὸν ὅταν ἤρχιζε νὰ ἐπφάζῃ, ἀλλ' οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἀναβῇ ἐκεῖ ἐπάνω μέχρι τῆς φωλεᾶς. Ὁ ἀετὸς ἐφέρετο αἰωρούμενος ὑπεράνω τοῦ χωρίου, ἐφώρμα ἄλλοτε μὲν κατά τινος ἀρνίου, ἄλλοτε δὲ κατά τινος νεαρᾶς αἰγός, μίαν φορὰν δὲ μάλιστα ἥρπασε καὶ ἓν μικρὸν παιδίον. Διὰ τοῦτο οὐδεμία ἀσφάλεια ὑπῆρχεν ἐν τῷ χωρίῳ, ἐν ὅσῳ ὁ ἀετὸς εἶχε τὴν φωλεάν του ὑπεράνω τοῦ χωρίου. Οἱ γέροντες διηγοῦντο ὅτι εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἦσαν δύο ἀδελφοί, οἵτινες ἀνέβησαν τὸ ἀπόκρημνον ὄρος μέχρι τῆς φωλεᾶς καὶ τὴν κατέστρεψαν, ἀλλὰ τώρα οὐδεὶς ἦτο ἱκανὸς νὰ ἀναβῇ ἐκεῖ ἐπάνω.

Ὀσάκις δύο ἄνθρωποι συνηντῶντο ἐν τῷ χωρίῳ, ὡμίλουν περὶ τῆς φωλεᾶς τοῦ ἀετοῦ καὶ ὕψωνον πρὸς αὐτὴν τὰ βλέμματά των. Πάντες ἤξευρον, πότε οἱ ἀετοὶ ἐπανήρχοντο καθ' ἕκαστον ἔτος, εἰς ποῖα μέρη καθίπτοντο ὁρμητικοὶ καὶ προὐξένουν ζημίαν, καὶ ποῖος ἔκαμνε τελευταῖον τὴν ἀπόπειραν, ν' ἀναρριχηθῇ ἐπὶ τοῦ ὄρους. Οἱ νέοι ἠσκοῦντο ἐκ τρυφερᾶς ἡλικίας εἰς τὸ νὰ ἀναβαίνωσιν ὄρη καὶ δένδρα, πρὸ πάντων δὲ ἐγυμνάζοντο εἰς τὴν πάλην, ὅπως γείνωσιν ἱκανοὶ νὰ φθάσωσι μέχρι τῆς φωλεᾶς καὶ νὰ τὴν καταστρέψωσιν ὅπως οἱ δύο ἐκεῖνοι ἀδελφοί, τῶν ὁποίων τὸ ἀνδραγάθημα διηγοῦντο μετὰ τοσούτου θαυμασμοῦ οἱ γέροντες.

Κατὰ τὸν χρόνον, περὶ τοῦ ὁποίου ἐνταῦθα εἶνε ὁ λόγος, τὸ ἀνδρειότερον πολληκάρι τοῦ χωρίου ὠνομάζετο Λιέφης. Ὁ Λιέφης δὲν κατήγετο ἀπὸ τοῦ Ἔνδρου, ἦτο οὐλόθριξ, εἶχε μικροὺς ὀφθαλμούς, ἦτο ζωηρὸς καὶ εὔθυμος καὶ ἠγάπα πολὺ τὰς γυναῖκας. Ἐκαυχᾶτο ἤδη ἐκ νεαρωτάτης ἡλικίας, ὅτι ἔμελλέ ποτε νὰ ἀναρριχηθῇ μέχρι τῆς φωλεᾶς τοῦ ἀετοῦ· ἀλλ' οἱ γέροντες τὸν συνεβούλευον, νὰ τὸ λέγῃ πολὺ σιγά.

Ἡ εἰρωνεία αὕτη τῷ ἐκέντα ἔτι μᾶλλον τὴν φιλοτιμίαν καὶ ἤδη πρὶν ἔτι φθάσῃ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας του ἐπεχείρησε τὴν ἀνάβασιν τῆς κορυφῆς τοῦ ἀποκρήμνου ὄρους. Ἦτο ὡραιοτάτη πρωΐα κυριακῆς περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους, καθ' ἣν ἀκριβῶς ἐποχὴν τὰ νεόττια τῶν ἀετῶν εἶχον ἤδη ἐξέλθη ἐκ τοῦ κελύφους των. Μέγα πλῆθος ἀνθρώπων ἦτο συνηθροισμένον ὑπὸ τὴν ἀπόκρημνον πλευρὰν τοῦ ὄρους. Οἱ γέροντες ἀπέτρεπον, οἱ δὲ νέοι προέτρεπον. Ἀλλ' ἐκεῖνος ἤκουε μόνον τὴν φωνὴν τῆς ἰδίας του φιλοτιμίας, καὶ περιέμεινε μόνον μέχρις οὗ ἡ μήτηρ τῶν ἀετιδέων ἐγκαταλίπῃ τὴν φωλεάν της. Αἴφνης μὲ ἓν πήδημα ἐκρεμάσθη ἀπὸ τῶν κλάδων ἑνὸς δένδρου πολλοὺς πήχεις ὑπεράνω τοῦ ἐδάφους. Τὸ δένδρον ἐκεῖνο εἶχε τὰς ρίζας του ἐντὸς ἑνὸς ῥήγματος τοῦ βράχου, καὶ ἀπὸ τὸ ῥῆγμα τοῦτο ἤρχισε νὰ ἀναρριχᾶται πρὸς τὰ ἄνω. Μικρὰ λιθάρια ἀπεσπῶντο ὑπὸ τοὺς πόδας του, καὶ ἐκυλίοντο πρὸς τὰ κάτω συμπαρασύροντα χάλικας καὶ χώματα· ἄλλως ἐπεκράτει βαθεῖα σιγή. Μόνον ὁ ποταμὸς ἀπὸ τὸ ὄπισθεν μέρος ἔρρεε μὲ ὑπόκωφον καὶ διηνεκῆ κοχλασμὸν πρὸς τὰς ἐκβολάς του. Ἡ πλευρὰ τοῦ βράχου ἐγίνετο ὁλονὲν ὀρθοτέρα, ἀποκρημνοτέρα. Ὁ νεανίας ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐκρέματο κρατούμενος διὰ τῆς μιᾶς χειρός, ζητῶν διὰ τοῦ ποδὸς νὰ εὕρῃ μέρος ὅπου νὰ πατήσῃ καὶ μὴ δυνάμενος νὰ παρατηρήσῃ πρὸς τὰ κάτω. Πολλοί, πρὸ πάντων γυναῖκες, ἀπέστρεφον τὰ βλέμματα μετὰ φρίκης καὶ ἔλεγον, ὅτι δὲν θὰ ἐπεχείρει τὸ ῥιψοκίνδυνον τόλμημα, ἂν ἔζων οἱ γονεῖς του. Ἐπὶ τέλους εὗρε στήριγμα νὰ πατήσῃ, μετ' ὀλίγον ὅμως τὸ ἔχασε, ὠλίσθησεν, ἀλλ' ἔμεινε κρεμάμενος ἀπὸ τῆς χειρός. Οἱ κάτω ἱστάμενοι ἠδύναντο ν' ἀκούωσι τὴν ἀναπνοήν των. Αἴφνης ἠγέρθη νεαρά τις κόρη ὑψηλοῦ ἀναστήματος, ἥτις ἐκάθητο μόνη ἐπί τινος πέτρας. Ἡ νέα αὕτη ἐλέγετο ὅτι εἶχε μνηστευθῆ μετὰ τοῦ Λιέφ, ὅτε ἀμφότεροι ἦσαν μικρὰ παιδία, εἰ καὶ ὁ νέος οὐδεμίαν εἶχε συγγένειαν μὲ τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου. Ἡ νεᾶνις ὕψωσε τοὺς βραχίονας καὶ ἀνεφώνησε: «Λιέφ, Λιέφ, τί κάνεις; Ἀγαπητέ μου Λιέφ, κατέβα, μὴν ἀναβῇς ψηλότερα!...» Ὅλοι παρετήρησαν ὅτι ἔμενε διστάζων, ἀλλ' ὁ δισταγμός του διήρκεσε μόνον δύο στιγμάς, εἶτα δὲ ἐξηκολούθησε νὰ ἀναρριχᾶται. Ἡ χείρ του ἐκρατεῖτο πάλιν στερεά, ὁ ποῦς του εὕρισκεν ὡσαύτως στήριγμα, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἔβαινε καλῶς. Ἀλλὰ ἐπὶ τέλους ἤρχισε νὰ ἀπαυδᾷ, διότι ἐφαίνετο συχνάκις ἀναπαυόμενος. Ὡς πρόδρομος ἐκύλισεν ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου μικρός τις λίθος καὶ καὶ πάντες παρηκολούθησαν αὐτὸν μὲ τὰ βλέμματα, μέχρις οὗ ἔφθασε κάτω. Πολλοὶ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωσι τὸ θέαμα ἀπῆλθον. Ἡ κόρη μόνη ἵστατο ὀρθία ἐπὶ τῆς πέτρας, συστρέφουσα τὰς χεῖρας καὶ παρατηροῦσα πρὸς τὰ ἄνω.

Ὁ Λιὲφ ἐψηλάφα καὶ πάλιν ὅπως εὕρῃ νὰ πιασθῇ, ἀλλ' αἴφνης — ἡ νεᾶνις τὸ εἶδεν εὐκρινῶς — ἡ χείρ του ἀπελύθη, ἐξέτεινε ταχέως τὴν ἑτέραν χεῖρα ὅπως κρεμασθῇ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἀπελύθη. «Λιὲφ» ἀνέκραξεν ἡ κόρη καὶ ἡ κραυγή της ἀντήχησεν εἰς τὸν βράχον· «ἔπεσε» ἐφώναξαν ὅλοι καὶ ὕψωσαν τὰς χεῖρας, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Ὁ Λιὲφ κατέπιπτεν ὁλονέν, ὁλονὲν ταχύτερον, συμπαρασύρων χώματα, λίθους, χάλικας. Οἱ θεαταὶ ἀπέστρεψαν τὰ βλέμματα καὶ μετ' ὀλίγον ἤκουσαν ὄπισθέν των εἰς τὸν βράχον τὸν κρότον συντριβομένου σώματος καὶ ἀμέσως μετὰ τοῦτο τὸν πάταγον ὡσεὶ βαρέος ὄγκου ὑγρᾶς γῆς καταπεσούσης.

Ὅτε ἀνέλαβον ἱκανὸν θάρρος ὥστε νὰ μεταστραφῶσιν, εἶδον αὐτὸν συντεθραυσμένον καὶ ἀγνώριστον. Ἡ νεᾶνις ἔκειτο ἐξηπλωμένη ἐπὶ τῆς πέτρας ἀναίσθητος· ὁ πατὴρ αὐτῆς τὴν μετεκόμισεν οἴκαδε.

Οἱ νέοι, οἵτινες εἶχον παροτρύνῃ τὸν Λιὲφ πρὸς τὸ κινδυνῶδες τόλμημα, δὲν ἐτόλμων ἤδη νὰ τείνωσιν οὐδὲ τὴν χεῖρα πρὸς βοήθειάν του. Οὐδεὶς εἶχε τὸ θάρρος νὰ τὸν ἀτενίσῃ. Προσῆλθον λοιπὸν οἱ γέροντες. Ὁ πρεσβύτατος ἐξ αὐτῶν ἐπιλαβόμενος τοῦ πτώματος εἶπε: «Ἦτο ἀνοησία — ὅμως» προσέθηκεν εἶτα ἀναβλέψας πρὸς τὴν κορυφὴν τοῦ ἀποκρήμνου ὄρους «εἶνε καλὸν νὰ εὑρίσκεται τι τόσον ὑψηλά, ὥστε νὰ μὴ εἰμπορῇ ὁ καθένας νὰ τὸ φθάσῃ.»

ΕΑΡΙΝΑ ΚΥΜΑΤΑ.

Μυθιστόρημα ὑπὸ **ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΕΝΙΕΦ.**

(Συνέχεια).

11.

Αἴφνης ἐκρούσθη ὁ ὑπὲρ τὴν θύραν τοῦ μαγαζείου κώδων. Μικρός τις παῖς χωρικὸς φορῶν διφθέρινον κάλυμμα τῆς κεφαλῆς καὶ ἐρυθρὸν περιστήθιον εἰσῆλθεν εἰς τὸ ζαχαροπλαστεῖον. Ἦτο ὁ πρῶτος πελάτης τὴν ἡμέραν ταύτην.

«Ἔτσι πηγαίνουν ἡ ἐργασίες στὸ μαγαζί μας» εἶχεν εἰπεῖ κατὰ τό πρόγευμα εἰς τὸν Σανὶν ἡ κυρία Ἐλεονώρα στενάξασα.

Ἡ γηραιὰ κυρία ἐξηκολούθει νὰ κοιμᾶται. Ἡ Τζέμμα δὲν ἐτόλμα ν' ἀποσύρῃ τὴν χεῖρα, τὴν ὁποίαν εἶχε ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον, καὶ εἶπε σιγαλὰ πρὸς τὸν Σανίν:

«Πηγαίνετε σεῖς στὸ μαγαζί γιὰ μένα.»

Ὁ Σανὶν μετέβη ἀμέσως ἀκροποδηστὶ εἰς τὸ ζαχαροπλαστεῖον. Ὁ χωρικὸς παῖς ἐζήτησεν ἓν τέταρτον τῆς λίτρας πεπερίτας.

«Πόσο νὰ τοῦ πάρω;» ἠρώτησεν ὁ Σανὶν ψιθυρίζων διὰ τῆς θύρας.

«Ἕξη Κρόϊτσερ» ἀπήντησεν ἡ Τζέμμα ἐπ' ἴσης ψιθυρίζουσα.

Ὁ Σανὶν ἐζύγισεν ἓν τέταρτον τῆς λίτρας πιπερίτες, εὗρεν ἓν τεμάχιον χάρτου, τὸ ἐτύλιξεν ἐν σχήματι χωνίου, ἐνέθηκε τὸ ἐμπόρευμα, ἔκλεισε τὸ χωνίον, ἔσεισεν αὐτό, προσεπάθησε νὰ τὸ τυλίξῃ καλήτερα, τό ἔσεισε καὶ πάλιν, ἐπὶ τέλους τὸ ἔδωκε καὶ παρέλαβε τὰ χρήματα... Ὁ παῖς παρετήρει ἔκπληκτος τὰ κινήματά του καὶ περιέστρεφε τὸν σκοῦφόν του εἰς τὰς χεῖρας, ἐνῷ ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ ἡ Τζέμμα, πιέζουσα τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν χειλέων της, δὲν ἠδύνατο νὰ συγκρατήσῃ τὸν γέλωτα. Μόλις ἐξῆλθεν ὁ παῖς, καὶ ἀμέσως εἰσῆλθε δεύτερος ἀγοραστὴς καὶ ἔπειτα τρίτος...

«Ὡς φαίνεται ἔχω καλὸ χέρι» εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Σανίν.

Ὁ δεύτερος πελάτης τοῦ ζαχαροπλαστείου ἐζήτησε ἕνα ποτήρι σουμάδα, ὁ δὲ τρίτος μισὴ λίτρα ζαχαρωτά. Ὁ Σανίν, τοὺς ὑπηρέτησε, ἐν δὲ τῇ ἀδεξιότητί του ἔκαμνε πολὺν θόρυβον μὲ τὰ κοχλιάρια καὶ τὰ φλυτζάνια. Ὅτε δὲ κατόπιν ἔδωσε λογαριασμὸν τῶν ἐσόδων, ἐφάνη ὅτι εἶχε πωλήσῃ τὴν σουμάδα πολὺ εὐθηνή, τά δὲ ζαχαρωτὰ δύο κρόϊτσερ ἀκριβώτερα. Ἡ Τζέμμα δὲν ἔπαυσεν ἀκόμη νὰ γελᾷ ἀθορύβως, ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸν Σανίν, ἦτο εὐθυμότατος καὶ εἰς ἄκρον εὐτυχής. Εὐχαρίστως θὰ ἔμενε καθ' ὅλην του τὴν ζωὴν ὄπισθεν τῆς τραπέζης ἐκείνης πωλῶν σουμάδαν καὶ ζαχαρωτά, ἐνῷ ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου τὸ θελκτικὸν ἐκεῖνο κοράσιον τὸν παρετήρει μὲ τὰ φιλοφρόνως εἰρωνικὰ βλέμματα, καὶ ἐνῷ ὁ θερινὸς ἥλιος διαπερῶν τὸ πυκνὸν φύλλωμα τῶν ἐμπροσθεν τῶν παραθύρων πεφυτευμένων καστανεῶν, ἐπλήρου ὁλόκληρον τὸ δωμάτιον μὲ τὴν χρυσοπράσινον λάμψιν τῶν μεσημβρινῶν ἀκτίνων καὶ μεσημβρινῶν σκιῶν, καὶ ἡ καρδία τοῦ Σανὶν ἐβαυκαλᾶτο ἐν γλυκείᾳ ὀνειροπόλῳ ἀργίᾳ, ἐν τῇ ἀμεριμνησίᾳ τῆς νεότητος — τῆς πρώτης νεότητος!

Ὁ τέταρτος πελάτης ἐζήτησε ἕνα καφφέν, καὶ οὕτω ἠναγκάσθη ν' ἀπευθυνθῇ πρὸς τὸν Πανταλεόνε ('Ο Αἰμίλιος δὲν εἶχεν ἐπιστρέψῃ εἰσέτι ἀπὸ τοῦ κυρίου Κλύβερ).

Ὁ Σανὶν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ ὀπίσθιον δωμάτιον καὶ ἐκάθισε πλησίον τῆς Τζέμμας. Ἡ κυρία Ἐλεονώρα ἐκοιμᾶτο εἰσέτι, πρὸς μεγάλην χαρὰν τῆς θυγατρός της.

«Ὅταν κοιμᾶται ἡ μητέρα, τῆς περνάει ὁ κεφαλόπονος» εἶπεν ἡ Τζέμμα.

Ὁ Σανὶν ὡμίλει, ἐννοεῖται, πάλιν ὡς πρότερον, ψιθυρίζων, καὶ δὴ περὶ τῶν «ἐμπορικῶν ἐργασιῶν» του. Μετὰ σπουδαιότητος ἤρχισε νὰ πληροφορῆται περὶ τῶν τιμῶν τῶν διαφόρων ἐμπορευμάτων τοῦ ζαχαροπλαστείου. Ἡ Τζέμμα μετ' ἴσης σπουδαιότητος ἀπήντα εἰς τὰς ἐρωτήσεις του, ἀμφότεροι δὲ ἐγέλων ἐνδομύχως, ὡς νὰ συνησθάνοντο ὅτι ἔπαιζον ἀστειοτάτην κωμῳδίαν.

Αἴφνης ἠκούσθη ἐκ τῆς ὁδοῦ ἓν ὄργανον, τὸ ὁποῖον ἔπαιζε μίαν μελῳδίαν ἐκ τοῦ «Freischütz»:

«Durch die Felder, durch die Auen . . .»

Οἱ ὀξεῖς, δυσαρμονικοὶ τόνοι τοῦ ὀργάνου διέσχιζον τρέμοντες καὶ συρίστικοὶ τὸν ἀκίνητον ἀέρα. Ἡ Τζέμμα ἐτρομάχθη . . . «Θὰ ξυπνήσῃ τὴν μητέρα!»

Ὁ Σανὶν ἔδραμεν ἀμέσως εἰς τὸν δρόμον, ἔρριψεν ὀλίγα κρόϊτσερ εἰς τὸν πλανόδιον μουσικόν, τὸν διέταξε νὰ παύσῃ καὶ ν' ἀπέλθῃ ἐκεῖθεν. Ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς τὸ δωμάτιον, ἡ Τζέμμα τὸν εὐχαρίστησε δι' ἐλαφροῦ νεύματος· εἶτα δέ, σύννους ἅμα καὶ μειδιῶσα, ἤρχισε μὲ μόλις ἐπαισθητὴν φωνὴν νὰ τραγουδῇ τὴν ὡραίαν μελῳδίαν τοῦ Weber, καθ' ἣν ὁ Μαξ ἐκφράζει ὅλους τοὺς φόβους καὶ τὰς ἀμφιβολίας τοῦ πρώτου ἔρωτος. Εἶτα δὲ ἠρώτησε τὸν Σανὶν ἂν ἐγνώριζε τὸ «Freischütz» καὶ ἂν τοῦ ἤρεσκεν ὁ Weber, προσέθηκε δὲ ὅτι ἂν καὶ εἶνε ἰταλίς, προτιμᾷ τοιαύτην μουσικὴν πάσης ἄλλης. Ἀπὸ τῆς μουσικῆς τοῦ Weber ἡ ὁμιλία ἐστράφη εἰς τὴν ποίησιν καὶ τὸν ῥωμαντισμὸν καὶ τέλος εἰς τὸν Hoffmann, ὅστις τότε ἀνεγινώσκετο ἀπλήστως ὑπὸ πάντων...

Ἀκόμη ἐκοιμᾶτο ἡ κυρία Ἐλεονώρα, μάλιστα δὲ καὶ ἐροχάλιζε λιγάκι, αἱ δὲ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, ὡς στεναὶ λωρίδες εἰσδύουσαι διὰ τῶν ῥωγμῶν τῶν συσπαστῶν παραθυροφύλλων, ὠλίσθαινον καὶ μετεκινοῦντο ἀνεπαισθήτως μὲν ἀλλ' ἀκαταπαύστως ἀνὰ τὸ δάπεδον, ὑπεράνω τῶν ἐπίπλων, τῶν ἀνθέων, καὶ τῆς ἐσθῆτος τῆς Τζέμμας.

12.

Ἐκ τῆς ὁμιλίας ἐφάνη, ὅτι ἡ Τζέμμα δὲν ἦτο λάτρις τοῦ Hoffmann, μάλιστα δὲ ὅτι τὸν εὕρισκε — βαρετόν. Τὸ φανταστικὸν καὶ αἰθέριον, τὸ βόρειον στοιχεῖον εἰς τὰς διηγήσεις του εἶχε πολὺ ὀλίγον θέλγητρον διὰ τὴν φαιδρὰν καὶ εὔθυμον, τὴν μεσημβρινὴν φύσιν τῆς Τζέμμας. «Αὐτὰ εἶναι ὅλα παραμύθια, ὀλ' αὐτὰ εἶναι γραμμένα γιὰ παιδιά!» ἔλεγε μετά τινος περιφρονήσεως. Προσέτι δὲ ἠσθάνετο ἀμυδρῶς πως, ὅτι εἰς τὸν Hoffmann ἔλειπεν ἡ ποίησις.

Ἀλλ' ὅμως εὑρίσκετο μεταξὺ τῶν διηγήσεων τούτων μία — τῆς ὁποίας ἄλλως τε τὸν τίτλον εἶχε λησμονήσῃ — ἥτις ἤρεσεν εἰς αὐτήν πολύ. Καὶ κυρίως εἰπεῖν ἤρεσκεν εἰς αὐτὴν μόνον ἡ ἀρχὴ τοῦ διηγήματος· διότι τὸ τέλος εἶχεν ἡ Τζέμμα λησμονήσῃ, ἴσως δὲ καὶ οὐδέποτε ἀναγνώσῃ. Εἰς αὐτὸ τὸ διήγημα πρόκειται περὶ ἑνὸς νέου ὅστις εἰς κάποιο μέρος — ἂν δὲν ἀπατᾶμαι, εἰς ἕνα ζαχαροπλαστεῖον — ἀπαντᾷ μίαν νεάνιδα, μίαν Ἑλληνίδα θαυμασίας ὡραιότητος· ἡ νέα αὕτη εὑρίσκεται ὁμοῦ μὲ ἕνα μυστηριώδη, παράδοξον γέροντα. Ἐκ πρώτης ὄψεως ἐρωτεύεται ὁ νέος τὴν νεάνιδα, ἥτις τὸν ἀτενίζει τόσον μελαγχολικῶς, ὡς νὰ τὸν παρακαλεῖ νὰ τὴν ἐλευθερώσῃ... Ὁ νέος ἀπομακρύνεται μίαν στιγμήν, καὶ εἰς τὴν ἐπιστροφήν του, ἐγείναν καὶ οἱ δύο ἄφαντοι, ἡ νεᾶνις καὶ ὁ γέρων. Ὁ νέος ὁρμᾷ πρὸς ἀναζήτησίν των, εἰς ἕκαστον βῆμα ἀνακαλύπτει

πρόσφατα ἴχνη τῶν ἀφανισθέντων, ἐξακολουθεῖ ἀκαμάτως τὰς ἐρεύνας του, ἀλλ' οὐδαμοῦ, οὐδαμοῦ καὶ κατ' οὐδένα τρόπον εἰμπορεῖ νὰ τοὺς εὕρῃ. Ἡ ὡραία, ἄγνωστος νεᾶνις ἠφανίσθη ἀπ' αὐτοῦ διὰ παντὸς — ἐκεῖνος δὲ ποτὲ δὲν δύναται νὰ λησμονήσῃ τὸ ἱκετευτικόν της βλέμμα καὶ τυραννεῖται διηνεκῶς ὑπὸ τῆς σκέψεως, ὅτι ἴσως ἀπώλεσε διὰ παντὸς τὴν εὐδαιμονίαν του . . .

Ὁ Hoffmann ἀμφιβάλλω ἂν ἐπεράτωσεν οὕτω πως τὴν διήγησίν του· ἀλλ' ἡ Τζέμμα οὕτω πως τὴν ἐφαντάσθη καὶ τὴν ἐνετύπωσεν εἰς τὴν μνήμην της.

«Πιστεύω» ἐψιθύρισεν ἡ Τζέμμα «ὅτι τοιαῦται συναντήσεις καὶ τοιοῦτοι χωρισμοὶ συμβαίνουν εἰς τὸν κόσμον συχνότερα ἢ ὅτι νομίζομεν.»

ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΕΚΠΛΗΞΙΣ.

Εἰκὼν ὑπὸ Szirmai Antal.

Ὁ Σανὶν ἐτήρησε σιγὴν ἐπί τινας στιγμὰς καὶ εἶτα ὡμίλησε — περὶ τοῦ κυρίου Κλύβερ. Ἦτο ἡ πρώτη φορά, καθ' ἣν ἐπρόφερε τὸ ὄνομά του. Μέχρι τῆς στιγμῆς ταύτης οὐδέποτε τὸν εἶχε συλλογισθῆ.

Τώρα ἦτο ἡ Τζέμμα ἡ σιωπῶσα: ἔγεινε σκυθρωπὴ καὶ σύννους μέχρι τοῦ ὄνυχος τοῦ δείκτου τῆς δεξιᾶς χειρός της καὶ ἀπέστρεψε τὰ βλέμματα. Ἔπειτα ἤρχισε νὰ ἐπαινῇ τὸν μνηστῆρά της καὶ νὰ ὁμιλῇ περὶ τῆς ἐκδρομῆς, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος εἶχε διοργανώσει διὰ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, εἶτα δὲ ῥίψασα ταχέως ἓν βλέμμα πρὸς τὸν Σανὶν ἐσιώπησε.

Ὁ Σανὶν περιῆλθέ πως εἰς ἀμηχανίαν, καὶ ὀλίγον ἤξευρε περὶ τίνος νὰ ὁμιλήσῃ κατὰ πρῶτον.

Τὴν στιγμὴν ταύτην εἰσῆλθεν ὁ Αἰμίλιος θορυβωδῶς εἰς τὸ δωμάτιον καὶ ἐξύπνησε τὴν κυρίαν Ἐλεονώραν . . . Ὁ Σανὶν ἐχαιρέτισε τὴν ἐμφάνισίν του μετὰ μεγάλης χαρᾶς.

Ἡ κυρία Ἐλεονώρα ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν πολυθρῶναν. Ὁ Πανταλεόνε ἐπρόβαλεν εἰς τὴν θύραν καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ γεῦμα εἶνε ἕτοιμον. Ὁ οἰκογενειακὸς φίλος, ὁ πρώην ἀοιδὸς καὶ ὁ ὑπηρέτης ἦτο συγχρόνως καὶ μάγειρος ἐν τῇ οἰκογενείᾳ Ῥοσέλλη.

13.

Καὶ μετὰ τὸ γεῦμα ὁ Σανὶν ἔμεινεν ἀκόμη. Τὸν εἶχον ἐπανειλημμένως ἐμποδίσῃ ν' ἀναχωρήσῃ, προφασιζόμενοι ὅτι ἦτο τόσον φοβερὰ ξέστη, ὅτε δὲ βραδύτερον ἐμετριάσθη ὁ καύσων καὶ ὁ ἀὴρ ἔγεινε δροσερώτερος, τῷ ἔκαμαν τὴν πρότασιν νὰ μεταβῇ μαζῇ των εἰς τὸν κῆπον καὶ νὰ πίῃ τὸν καφὲν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν ἀκακιῶν. Ὁ Σανὶν ἐδέχθη εὐχαρίστως τὴν πρότασιν. Ἠσθάνετο ἑαυτὸν ἀρρήτως εὐτυχῆ. Τὸ μονοτόνως ἠρεμον, ἀτάραχον ῥεῦμα τοῦ βίου μας μάθη παρὰ τοῦ γέροντος — καὶ ὁ Ταρτάλιας ἐπήδα ὑπεράνω μιᾶς ῥάβδου, «ὡμίλει», δηλαδὴ ὐλάκτει καὶ ἐπταρνύετο, ἔκλειε τὴν θύραν διὰ τοῦ μικροῦ του ρύγχους, ἔφερεν εἰς τὸν κύριόν του μίαν πεπαλαιωμένην παντοῦφλαν καὶ τέλος, φορῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς παλαιόν τινα σκοῦφον παρίστανε τὸν στρατάρχην Βερναδότον, ὅστις ἕνεκα τῆς προδοσίας του λαμβάνει παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ναπολέοντος τὰς φοβερωτάτας μομφὰς καὶ ἐπιπλήξεις.

Τὸ πρόσωπον τοῦ Ναπολέοντος ὑπεδύετο, ἐννοεῖται, ὁ Πανταλεόνε καὶ δὴ μετὰ πιστῆς ἀκριβείας: ἔχων τοὺς βραχίονας ἐπὶ τοῦ στήθους ἐσταυρωμένους, καὶ τὸ μέτωπον μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν κεκαλυμμένον διὰ τριγωνικοῦ πίλου, ὡμίλησε γαλλιστὶ πρὸς τὸν Ταρτάλιαν μὲ φωνὴν ὀξεῖαν καὶ βραγχώδη· ἀλλά, Θεέ μου, τί γαλλικὰ ἦσαν ἐκεῖνα;! Ὁ Ταρτάλιας ἐκάθητο ζαρωμένος ἐνώπιον τοῦ Πανταλεόνε, ἔχων τὴν οὐρὰν ἐσφηνωμένην μεταξὺ τῶν σκελῶν του, καὶ παρετήρει ἔμφοβος καὶ τρέμων τὸν κύριόν του. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ὁσάκις ὁ Ναπολέων ὕψωνε τὴν φωνὴν του, ὁ Βερναδόττος ἀνωρθοῦτο ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν του. «Fuori traditore!» (ἔξω, προδότα!) ἐφώναξεν ἐπὶ τέλους ὁ Ναπολέων, λησμονῶν ἐν τῇ σφοδρότητι τῆς ὀργῆς του, ὅτι ὤφειλε νὰ ὑποκριθῇ τὸ μέρος του μέχρι τέλους γαλλιστί, ὁ δὲ Βερναδόττος κατέφυγε δρομαῖος ὑπὸ τὸν καναπέν, ἐξῆλθεν ὅμως πάλιν ἐκ τῆς κρύπτης του καὶ ἤρχισεν εὔθυμος καὶ περιχαρὴς νὰ ὑλακτῇ, ὡς νὰ ἤθελε νὰ εἴπῃ, ὅτι τώρα ἡ παράστασις ἐτελείωσεν. Ὅλοι οἱ θεαταὶ ἐξερράγησαν εἰς γέλωτα, καὶ πρὸ πάντων ὁ Σανίν.

Ἡ Τζέμμα ἐγέλα παράδοξόν τινα ἡσυχον καὶ εὐάρεστον γέλωτα, ὅστις συνωδεύετο ὑπὸ ἐλαφροῦ τινος ἀστειοτάτου κιχλισμοῦ... Ὁ Σανὶν κατεγοητεύθη ὑπὸ τοῦ τρόπου τούτου, καθ' ὃν ἐγέλα ἡ νεᾶνις — καὶ θὰ ἐπεθύμει νὰ ἦν φιλήσῃ διὰ τὸν γέλωτά της.

Τέλος ἤρχισε νὰ γίνεται σκότος καὶ ἡ συνείδησίς του τῷ ἔλεγεν, ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ μείνῃ περισσότερον ἐδῶ. Ἀφοῦ ἐπανειλημμένως ἀπεχαιρέτισεν ὅλους καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον ηὐχήθη «καλὴ νύχτα καὶ καλὸς ἀντάμωσες αὔριο» (τὸν Αἰμίλιον ἐνηγκαλίσθη μάλιστα), ἐπορεύθη τέλος εἰς τὸ κατάλυμά μου, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ, ἐν τῇ καρδίᾳ του, τὴν εἰκόνα τῆς ἄλλοτε μὲν εὐθύμου καὶ φαιδρᾶς, ἄλλοτε δὲ σκεπτικῆς, ἡσύχου, ἀδιαφόρου, ἀλλὰ πάντοτε θελκτικωτάτης ταύτης νεάνιδος. Οἱ ὡραῖοι ὀφθαλμοί της, ὁτὲ μὲν εὐρέως ἠνεωγμένοι, φεγγοβολοῦντες καὶ λαμπροὶ ὡς ἡ ἡμέρα, ὁτὲ δὲ ἐσκασμένοι ὑπὸ τῶν μακρῶν βλεφαρίδων, μαῦροι ὡς ἡς νύξ, συνώδευον αὐτὸν πανταχοῦ ἀκαταπαύστως καὶ ἐμίγνυοντο κατὰ παράδοξον καὶ ἀνεξήγητον τρόπον μὲ ὅλας τὰς ἄλλας αὐτοῦ παραστάσεις καὶ εἰκόνας.

Περὶ τοῦ κυρίου Κλύβερ, περὶ τῶν αἰτίων, δι' ἃ ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ ἐν Φραγκφούρτῃ, καὶ ἐν γένει περὶ πάντων, ὅσα εἶχον ἀπασχολήσῃ τόσον πολὺ τὸν νοῦν του κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν ἡμέραν, οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη σκέψις τῷ ἐπῆλθε κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην.

14.

Ἀλλ' εἶνε ἤδη καιρὸς νὰ εἴπωμεν ὀλίγας λέξεις περὶ αὐτοῦ τοῦ Σανίν.

Καὶ πρῶτον, ἦτο νοστιμώτατος νέος. Εἶχεν ὑψηλὸν καὶ συμμετρικὸν ἀνάστημα, εὐάρεστα δὲ εἰ καὶ ὀλίγον τι ἀκανόνιστα χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου, φιλόφρονας, γαλανοὺς ὀφθαλμούς, ξανθὴν κόμην καὶ δροσεράν, λευκέρυθρον χροιάν. Ἀλλὰ τὸ μάλιστα ἑλκυστικὸν τοῦ νεανίου τούτου ἦτο ἡ παιδικὴ φαιδρότης, ἡ εἰλικρινής, πλήρης ἐμπιστοσύνης καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως μάλιστα ὀλίγον τι ἀφυὴς ἔκφρασίς του προσώπου, ἔκφρασις ἐκ τῆς ὁποίας εἰς προτέρους χρόνους ἀνεγνωρίζοντο ἀμέσως τὰ παιδία τῶν εὐγενῶν τῶν ἡμετέρων στεππῶν, «τὰ παιδία τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν», ἐν συντόμῳ τὰ τέκνα τῶν ἀγροδιαίτων εὐπατριδῶν, οἵτινες εἰς μέρος τι τῶν γονίμων στεπποειδῶν χωρῶν μας ἐγεννήθησαν καὶ ἐτράφησαν καὶ ἐπαχύνθησαν. — Ὀλίγον τι συρόμενος εἰς τὸ βάδισμά του. ὀλίγον τι ψελλίζων εἰς τὴν ὁμιλίαν του, μειδιῶν ὡς παιδίον, ὁσάκις τὸν προσητένιζον . . . . τέλος σφριγῶν καὶ δροσερός, ὑγιής, καὶ μαλακότατος τὸν χαρακτῆρα — τοιοῦτος ἦτο ὁ Σανίν. Πρὸς τούτοις δὲν ἦτο καθόλου ἀφυὴς καὶ εἶχε μάθη πολλὰ πράγματα. Μεθ' ὅλον τὸ ταξείδιόν του εἰς τὸ ἐξωτερικὸν εἶχε διατηρήσῃ τὴν ζωηρότητα τοῦ πνεύματός του: ἡ ταραχώδης κίνησις ἥτις ἐπεκράτει τότε εἰς τὰ πνεύματα τοῦ πλείστου μέρους τῆς νεολαίας, ἔμεινεν ἐντελῶς ξένη πρὸς τὸν Σανίν.

(Ἕπεται συνέχεια.)

1. HEINRICH SCHLIEMANN, μετὰ βιογραφίας (ἐν σελ. 65).

2. Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΚΙΒΩΤΙΩΝ, ἐκ τῆς Ἐλαιογραφίας τοῦ Ferdinand Barth (ἐν σελ. 69). Ἡ εἰκὼν περιστᾷ μίαν σκηνὴν ἐκ τῆς κωμῳδίας τοῦ Σαικσπήρου «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» Ἐν τῇ εἰκόνι βλέπομεν ἀριστερὰ ἱσταμένην τὴν Πορκίαν καὶ ἀναμένουσαν μετ' ἀνυπομονησίας τὴν ἐκλογὴν τοῦ Βασανίου, ὅστις μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ πρίγκιπος τοῦ Μαρόκου καὶ τοῦ πρίγκιπος τῆς Ἀραγωνίας ἐκ τῶν ὁποίων ὁ πρῶτος εἶχεν ἐκλέξει τὸ χρυσοῦν ὁ δὲ ἄλλος τὸ ἀργυροῦν κιβώτιον, ἐκλέγει τὸ μολύβδινον κιβώτιον καὶ ἀνοίξας αὐτὸ ἀναγινώσκει.

«Ἀπ' τὴν θεωρίαν σὺ δὲν ὁδηγεῖσαι,
«κ' εἰς τὴν ἐκλογήν σου τυχηρὸς θὰ εἶσαι
«Σ' ἔδωκεν ἡ Τύχη ὅ,τι ἀπαιτεῖς·
«μὲ αὐτὸ ἀρκέσου κι' ἄλλο μὴ ζητῇς.
«Μὲ τὴν ἐκλογήν σου ἂν εὐχαριστῆσαι
«κι' ἂν εὐτυχισμένος τῶρα θεωρῆσαι,
«στρέψου πρὸς τὴν νέαν, γύρισε ἰδέ την
«καὶ ὡς ἰδικήν σου γλυκοφίλησέ την.»

Μετάφρασις ὑπὸ Δαμ. Βικέλα.

3. ΤΟ ΑΣΜΑ ΤΗΣ ΔΟΥΛΗΣ. Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ A. Siemiradzki (ἐν σελ. 73).

Ἦτο αἰθρία, διαυγὴς ἡμέρα φθινοπώρου καὶ τὸ ἄπλετον φῶς τοῦ ἡλίου κατηύγαζε τὴν Ῥώμην μὲ τὰ ἀπαστράπτοντα ἐκ μαρμάρου οἰκοδομήματά της, μὲ τὰ μαγευτικά της περίχωρα, μὲ τὰς ἀγροτικὰς ἐπαύλεις της. Ἐν τῷ εὐρυχώρῳ κήπῳ, τῷ περιβάλλοντι τὴν ἔπαυλιν τοῦ Ῥωμαίου γερουσιαστοῦ Σεμπερίου, περιεπάτουν βραδέως ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν δένδρων ἡ Φλαβία καὶ ἡ Διοτίμα, αἱ θυγατέρες τοῦ γερουσιαστοῦ. — Τέλος κορεσθεῖσαι τῶν θελγήτρων τῆς φύσεως, ἐκάλεσαν ἔξω τὴν αἰθίοπα δούλην των: «Ἔλα νὰ μᾶς τραγουδήσῃς λιγάκι μὲ τὴν λύρα καὶ νὰ μᾶς διασκεδάσῃς.» Καὶ ἡ δούλη ἤρχισε νὰ ᾄδῃ καὶ νὰ κρούῃ τὰς χορδὰς τῆς λύρας, ἐνῷ ἡ μελαγχροινὴ Φλαβία ἐν ζωγραφικῇ θέσει ἐτοποθετήθη ἐπὶ τῆς αἰώρας, τῆς κρεμαμένης ἀπὸ τῶν εὐρέων κλάδων τοῦ δένδρου, ἡ δὲ ξανθὴ Διοτίμα ἐλαφρῶς κρατουμένη ἀπὸ τῶν σχοινίων, ἐκαθέσθη παρὰ τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς. Ἡ δούλη ἤρχισε νὰ ᾄδῃ πρὸς τὴν λύραν μὲ ἀδύνατον καὶ μόλις ἀκουομένην φωνήν, καθ' ὅσον ὅμως προὐχώρει καὶ αἱ εἰκόνες τοῦ ᾄσματος ἐξελίσσοντο ζωηραὶ ἐν τῇ φαντασίᾳ αὐτῆς, ἡ φωνή της ἐγίνετο ὁλονὲν ἰσχυροτέρα καὶ αἱ χεῖρες ὁλονὲν ἰσχυρότερον ἔκρουον τὰς χορδὰς τῆς λύρας. — Σκυθρωπαὶ καὶ συγκεκινημέναι ἀκροῶνται αἱ δύο ἀδελφαὶ τὸ ᾆσμα τῆς δυστυχοῦς αἰθίοπος, ἀναλογιζόμεναι πόσον ἀλγεινὸς ἦτο ὁ χωρισμὸς ἀπὸ τῶν συγγενῶν της καὶ πόσον πικρὰ ἡ αἰχμαλωσία, καὶ ἄλλη τις χορδὴ ἐκρούσθη ἐλαφρῶς εἰς τὰ στήθη τῶν δύο ἀδελφῶν ὑπὸ τοῦ ᾄσματος τῆς δούλης.

4. ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΕΚΠΛΗΞΙΣ. Εἰκὼν ὑπὸ Szirmai Antal (ἐν σελ. 76).

Οἱ πόλεμοι τῶν τελευταίων δεκαετηρίδων (στατιστικά). Πόσον μεγάλαι θυσίαι ἀνθρώπων καὶ χρημάτων ἀπήτησαν οἱ ἐντὸς τῶν τελευταίων 34 ἐτῶν διεξαχθέντες πόλεμοι, καταφαίνεται ἐκ τῆς ἑπομένης στατιστικῆς, ἥτις βασίζεται ἐπὶ πηγῶν ὅλως ἀξιοπίστων: Ὁ κριμαϊκὸς πόλεμος ἐστοίχισεν 750,000 ἀνθρώπων καὶ 9,950,000,000 φράγκων. Ὁ ἰταλικὸς πόλεμος τοῦ 1859 45,000 ἀνθρώπων καὶ $1^1/_2$ δισεκατομμύρια φράγκων· ὁ δανικὸς πόλεμος 9000 ἀνθρώπων καὶ $1^3/_4$ δισεκατομμύρια φράγκων· ὁ πόλεμος τῶν νοτίων ἡνωμένων πολιτειῶν πρὸς τὰς Βορείους πολιτείας τῆς Ἀμερικὰς ἐστοίχησεν εἰς ταύτας μὲν 280,000 ἀνθρώπων καὶ $2^1/_2$ δισεκατομμύρια φρ., εἰς ἐκείνας δὲ 520,000 ἀνθρώπων καὶ $11^1/_2$ ἑκατομμύρια φράγκων. Ὁ γερμανοαυστριακὸς πόλεμος 45,000 ἀνθρώπων καὶ 1,650,000 φράγκων. Αἱ γαλλικαὶ ἐκστρατεῖαι εἰς Μεξικὸν καὶ Κοχιγχίναν 65,000 ἀνθρώπων καὶ 1 δισεκατομμ. φρ. Ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος 215,000 ἀνθρώπων καὶ 15 δισεκατομμύρια φράγκων· ὁ τουρκικὸς πόλεμος καὶ αἱ ἐπαναστάσεις ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Σερβίᾳ 275,000 ἀνθρώπων καὶ $6^1/_2$ δισεκατομμύρια φράγκων. Αἱ μάχαι ἐν τῇ νοτίῳ Ἀφρικῇ 30,000 ἀνθρώπων καὶ 44 ἑκατομμύρια φρ. Ὁ πόλεμος ἐν Ἀφγανιστὰν 250,000 ἀνθρώπων καὶ 66 ἑκατομμύρια φρ. Ἐν συνόλῳ λοιπὸν οἱ ἐντὸς τῶν τελευταίων τριάκοντα τεσσάρων ἐτῶν γενόμενοι πόλεμοι ἀπήτησαν θυσίας ἀνθρώπων μὲν $2^1/_4$ ἑκατομμυρίων, χρημάτων δὲ 50 δισεκατομμυρίων (φράγκων).

Ὁ πῖλος ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ. Ὁ κατὰ πρώτην φορὰν ἐπισκεπτόμενος τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων (House of Commons) ἐν Λονδίνῳ θὰ θαυμάσῃ βλέπων τοὺς βουλευτὰς καθημένους ἐκεῖ μὲ τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Πότε καὶ διὰ ποίους λόγους εἰσήχθη ἡ παράδοξος αὕτη συνήθεια, εἶνε ἄγνωστον. Ἴσως ποτὲ μέλος τι τοῦ κοινοβουλίου ἠναγκάσθη ἕνεκα τοῦ ρεύματος τοῦ ἀέρος, ὅπερ ἐνίοτε ἐπικρατεῖ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν ὅπως καλύψῃ τὴν φαλακρὰν κεφαλήν του μὲ τὸν πῖλον, ἐκτοτε δὲ μιμηθέντων καὶ ἄλλων τὸ παράδειγμά του ἐγενικεύθη προϊόντος τοῦ χρόνου ἡ συνήθεια αὕτη ἐν ὅλῳ τῷ κοινοβουλίῳ.

Ἐν οὐδεμιᾷ ἄλλῃ βουλῇ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς εὐπρεπές, οὐδὲ νὰ ἐπιτραπῇ εἰς οὐδένα, τὸ πιλοφορεῖν ἐν ὥρᾳ συνεδριάσεως. Ἄλλως τε καὶ ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ ἡ ἄδεια αὕτη τοῦ φορεῖν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸν πῖλον ὑπόκειται εἰς πολλοὺς περιορισμούς, λίαν αὐστηρῶς ἐπιβαλλομένους ὑπὸ τῆς ἐκεῖ ἰσχυούσης ἐθιμοτυπίας. Ἐὰν λόγου χάριν «ἀξιότιμόν» τι μέλος, εἴτε ἐξ ἀγνοίας τῶν κανόνων τῆς ἐθιμοταξίας εἴτε ἐκ λήθης, διέβαινε μὲ κεκαλυμμένην τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς αἰθούσης, θὰ ἤκουε πανταχόθεν ἐκδηλουμένην διὰ θορυβωδῶν κραυγῶν «Order! Order!» τὴν γενικὴν ἀγανάκτησιν ἐπὶ τῇ ἀπρεπεῖ συμπεριφορᾷ του — διότι ὁ βουλευτής, μόνον ὅταν κάθηται, ἔχει τὴν ἄδειαν νὰ φορῇ τὸν πῖλόν του. Ὁσάκις δὲ ἐγείρεται ἀπὸ τῆς θέσεώς του ἔστω καὶ διὰ μίαν στιγμήν, εἴτε διὰ νὰ ψιθυρίσῃ τυχὸν ὀλίγας λέξεις πρὸς τὸν ὀπισθέν του καθήμενον συνάδελφον εἴτε διὰ νὰ λάβῃ χαρτίον τι ἀπὸ τῆς τραπέζης, ὀφείλει ἀμέσως ν' ἀποκαλύψῃ τὴν κεφαλήν. Ὡσαύτως ὅταν ὑπὸ τοῦ speaker γίνεται μνεία προτάσεώς τινος ἢ τροποποιήσεως νόμου (Amendement), προταθείσης ὑπό τινος μέλους, τότε τὸ μέλος τοῦτο ὀφείλει ἀμέσως νὰ ἐγείρῃ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μόνον τὸν πῖλον, χωρὶς νὰ ἐγερθῇ ἀπὸ τῆς θέσεώς του, τὸ αὐτὸ δὲ πράττει καὶ ὅταν ἀκούῃ τὸ ὄνομά του προφερόμενον ὑπὸ ἄλλου τινὸς μέλους ἢ ὅταν μέλλῃ ν' ἀποκριθῇ πρός τινα γενομένην αὐτῷ ἐρώτησιν. Οἱ νόμοι οὗτοι τῆς περὶ τὸ πιλοφορεῖν ἐθιμοταξίας τηροῦνται μετὰ τοσαύτης αὐστηρότητος, ὥστε πολλάκις συμβαίνουσιν ἕνεκα τούτου κωμικώτατα ἐπεισόδια ἐν τῷ κοινοβουλίῳ. Ἂν λόγου χάριν ἐντιμόν τι μέλος (honourable member) κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, καθ' ἣν ὀφείλει ν' ἀφαιρέσῃ τὸν πῖλόν του, τύχῃ νὰ ἔχῃ τὴν κεφαλὴν ἀκάλυπτον, σπεύδει ἀμέσως ἐν ταραχῇ νὰ εὕρῃ τὸν πῖλόν του καὶ νὰ τὸν φορέσῃ, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ τὸν ἀφαιρέσῃ πάλιν εὐθὺς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς του. Ἂν δὲ τυχὸν δὲν τὸν εὕρῃ ἀμέσως, ἁρπάζει ἄλλον τινὰ ξένον. Ἀκριβῶς δὲ τοῦτο συνέβη μάλιστα ἐσχάτως εἰς τινα βουλευτὴν ἔχοντα ἐκτάκτως μικρὰν κεφαλήν, ὅστις μὴ εὑρὼν ἀμέσως τὸν πῖλόν του ἥρπασε τὸν τοῦ γείτονός του καὶ ἐκάλυψεν ὅλον του τὸ πρόσωπον μέχρι τοῦ πώγωνος. Ὁσάκις βουλευτής τις μέλλει ν' ἀγορεύσῃ, ἐγείρεται ἀπὸ τῆς θέσεώς του μὲ ἀκάλυπτον τὴν κεφαλὴν καὶ θέτει τὸν πῖλόν του ὄπισθέν του ἐπὶ τοῦ καθίσματος, ἂν δὲ ἡ ἀγόρευσίς του μέλλῃ νὰ ἦναι μακρά, θέτει ἐντὸς τοῦ πίλου του ἓν ποτήριον ὕδατος. Πολλάκις λοιπὸν συμβαίνει, ὥστε ὁ βουλευτὴς μετὰ τὴν ἀγόρευσιν ἐν τῇ ταραχῇ του λησμονεῖ ὅτι ὁ πῖλος εὑρίσκεται ὄπισθέν του καὶ καθέζεται ἐπ' αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ φυσικῷ τῷ λόγῳ ἔχει δι' αὐτὸν λίαν δυσαρέστους συνεπείας. Ὁ ἅπαξ ἀγορεύσας βουλευτής, ἐὰν μετὰ τὸ πέρας τῆς συζητήσεως θέλῃ νὰ κάμῃ παρατήρησίν τινα, ὀφείλει νὰ μείνῃ καθισμένος καὶ νὰ ὁμιλῇ κεκαλυμμένην ἔχων τὴν κεφαλήν, καθότι ἡ καθεστικὴ θέσις καὶ ἡ κάλυψις τῆς κεφαλῆς εἶναι ἀχώριστα ἐν τῷ ἀγγλικῷ κοινοβουλίῳ.

Δεισιδαιμονία. Ὁ εὐπαίδευτος Ἑνετὸς Φαρσέττης, ὅστις ἤκμασε κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα καὶ συνέγραψε σπουδαῖα νομικὰ ἔργα, ἦτο εἷς ἄκρον δεισιδαίμων. Ἡμέραν τινὰ εὑρισκόμενος μετὰ δύο φίλων του ἐξήτησε νὰ μάθῃ παρά τινος Ἀθιγγάνου τὴν τύχην καὶ τὸ μέλλον των. Ὁ μάντις, ἀφοῦ ἐξήτασε τὰς γραμμὰς τῶν χειρῶν των, εἶπεν εἰς τὸν Φαρσέττην, ὅτι ἐκ τῶν φίλων του ὁ εἷς θὰ πνιγῇ ὁ δὲ ἕτερος θ' ἀποθάνῃ αἰφνηδίως, εἰς αὐτὸν δὲ τὸν Φαρσέττην ἔδωκε τὴν συμβουλὴν νὰ φυλλάττεται τὴν πέμπτην ἡμέραν ἑκάστης ἑβδομάδος. Αἱ δύο πρῶται προφητεῖαι τοῦ Ἀθιγγάνου ἔτυχε κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν νὰ πραγματοποιηθῶσι. Ἀλλ' ἀπὸ τοῦδε ἤρχισεν ὁ δυστυχὴς Φαρσέττης νὰ ζῇ ἐν διηνεκεῖ φόβῳ καὶ ἀγωνίᾳ. Ὁσάκις ἐπλησίαζεν ἡ πέμπτη, ὁ δυστυχὴς ἐνόμιζεν ὅτι ἔθανεν ἡ τελευταία του ὥρα. Ἐκλείετο εἰς τὸ δωμάτιόν του καὶ ἔμενεν δλην τὴν ἡμέραν νῆστις καὶ εἰς οὐδένα ἐπέτρεπε τὴν εἴσοδον. Μεθ' δλην τὴν διηνεκῆ ἀγωνίαν, ἐν ᾗ διῆγε τὸν βίον, ἀφίκετο εἰς βαθὺ γῆρας, χωρὶς ποτε ἡ πέμπτη νὰ τῷ φέρῃ τὸ δυστύχημα, ὅπερ ἐφοβεῖτο, ἀλλ' ἡ ἀπαισία ἐκείνη προφητεία τοῦ Ἀθιγγάνου κατέστησεν αὐτὸν ἀληθῶς δυστυχῆ, διότι καθ' ὅλον του τὸν μακρὸν βίον οὐδεμίαν στιγμὴν ἐχάρη. Ἀπέθανε δὲ κατά τινα δευτέραν.

Ποιναὶ κατὰ τῶν ζώων. Ἐν ἔτει 1120 ὁ ἐπίσκοπος τῆς Laon ἀφώρισε τοὺς ἀρουραίους μῦς καὶ τὰς κάμπας. Τῷ 1386 ἀπηγχονίσθη κατὰ δικαστικὴν ἀπόφασιν ἐν Falaise εἷς χοῖρος, ὅστις εἶχε σπαράξῃ μικρόν τι παιδίον. Τῷ 1474 κατεδικάσθη δι' ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου ἐν Basel εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον εἷς ἀλέκτωρ, διότι ὡς ἐλέγετο ἔτεκεν ἐν ὠόν. Τῷ 1499 τὸ ἐν Beauvais δικαστήριον κατεδίκασεν εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον ἕνα βοῦν, ὅστις εἶχε κεραυνίσῃ θανατηφόρως παῖδά τινα. Ἀλλὰ τὸ ὡραιότατον εἶνε ἡ ἐν ἔτει 1690 γενομένη ἐν Auvergne δίκη κατὰ τῶν καμπῶν. Τὰ ἔντομα ταῦτα, αἱ κάμπαι, ἐνεκλήθησαν κυριολεκτικῶς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς διαφθείρουσαι ξένας ἰδιοκτησίας, ἐδόθη δὲ εἰς αὐτὰς καὶ συνήγορος, καὶ ἡ διαδικασία διεξήχθη καθ' ὅλους τοὺς ἀπαιτουμένους τύπους. Ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου κατεδίκασε τὰς κάμπας ν' ἀποσυρθῶσιν ὅλαι εἰς ὡρισμένον τινὰ τόπον, διὰ νὰ καταστραφῶσιν ἐκεῖ. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ἐξετελέσθη ἡ ἀπόφασις αὕτη, δὲν ἀναφέρει δυστυχῶς ἡ ἱστορία. Ἐν ἔτει 1554 ὁ ἐπίσκοπος τῆς Λωζάννης ἐτιμώρησε δι' ἀφορισμοῦ τὰς βδέλλας, διότι κατέστρεφον τοὺς ἰχθῦς. Τῷ δὲ 1392 ἀπηγχονίσθη κατ' ἀπόφασιν τοῦ δικαστηρίου ἐν Mertiang ἕτερος χοῖρος, κατηγορηθεὶς ὅτι ἔφαγεν ἓν τεμάχιον ἡγιασμένου ἄρτου.

Τὰ βλαβερὰ ἀποτελέσματα τῆς καταχρήσεως τοῦ καφέ. Εἶναι πασίγνωστον ὅτι πολλὰ φάρμακα, λαμβανόμενα ἐν μείζονι τῆς ἀπαιτουμένης δόσει, ἔχουσιν ἐνέργειαν ἀκριβῶς ἀντίθετον ἢ ἐν μικρᾷ δόσει λαμβανόμενα. Τὴν διττὴν ταύτην ἐνέργειαν ἔχει καὶ τὸ οἰνόπνευμα: ἐν μετρίᾳ ποσότητι λαμβανόμενον ἐνεργεῖ ὠφελίμως εἴς τε τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, ὑπερμέτρως δὲ πινόμενον φονεύει ἀμφότερα. Ἐξ ὅλων τῶν ποτῶν τὸ πλησιέστατον πρὸς τὸ οἰνόπνευμα ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην εἶνε ὁ καφές, ὅστις, εἰ καὶ ἐν μικροτέρῳ βαθμῷ, ἔχει τὴν αὐτὴν τῷ οἰνοπνεύματι διττὴν ἐνέργειαν.

Ἡ διεγερτικὴ ἐνέργεια ἣν ἔχει ἐπὶ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ ὁ καφὲς ὀφείλεται εἰς τὴν ἐν αὐτῷ περιεχομένην κοφεΐνην, ἥτις σήμερον δὲν θεωρεῖται μέν, ὡς πρότερον, ὡς τὸ μόνον ἐνεργὸν στοιχεῖον ἐν τῷ καφέ, οὐχ' ἧττον ὅμως εἶνε τὸ κυριώτατον αὐτοῦ συστατικόν, ὅπερ κέκτηται τὴν διεγερτικὴν ταύτην δύναμιν. Διότι ἡ κοφεΐνη, λαμβανομένη μόνη ἤτοι ἄνευ τῶν λοιπῶν συστατικῶν τοῦ καφέ, ἀναπτύσσει κυρίως διεγερτικὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, διὸ ἡ καρδία πάλλει ἰσχυρότερον, ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος ἐπιταχύνεται καὶ ἡ ἐκ τῆς σωματικῆς ἢ πνευματικῆς ἐργασίας καταπόνησις καὶ χαλάρωσις τῶν δυνάμεων γίνεται ὀλιγώτερον ἐπαισθητή. Ἡ κοφεΐνη ὠθεῖ τὸ αἷμα ἐν ταχυτέρῳ ρυθμῷ καὶ ἐν μείζονι ποσότητι εἰς ὅλα τὰ ὄργανα καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς μυῶνας. Διὰ τῆς ἐπιταχύνσεως ταύτης τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος αἱ ἐν τοῖς μυῶσι σύμφορηθεῖσαι «καταπονητικαὶ ὕλαι» ἐκπλύνονται ταχύτερον καὶ συγχρόνως προσάγεται ἀφθονώτερον νέον θρεπτικὸν ὑλικόν. Μεσαία τις δόσις καφὲ (15 γραμμαρίων ἐν ἐγχύσει) πινομένη ἐπιταχύνει τὸν σφυγμόν, διεγείρει τὰς πνευματικὰς δυνάμεις, οὕτως ὥστε ἡ σκέψις καὶ ἡ διανοητικὴ ἐργασία γίνεται εὐκολώτερον, ἀποδιώκει τὸν ὕπνον καὶ παράγει ἐν ἡμῖν τὸ συναίσθημα γενικῆς εὐπαθείας καὶ εὐαρέστου ἀναπαύσεως, καθιστᾷ ἀνεπαίσθητον τὸν σωματικὸν καὶ πνευματικὸν κάματον καὶ ἐπαυξάνει ἐν ἡμῖν τὴν δύναμιν τοῦ ἀντέχειν εἰς τὰς κακουχίας καὶ τοὺς μόχθους. Μετὰ τὸ φαγητὸν πινόμενος ὁ καφὲς ἀποδιώκει ἀφ' ἡμῶν τὸ συναίσθημα ἐκεῖνο τοῦ ἐν τῷ στομάχῳ ὄγκου, ὅπερ συνοδεύει τὸν κορεσμόν. Πᾶσαι αἱ ἐνέργειαι αὗται ὀφείλονται εἰς τὸ συστατικὸν ἐκεῖνο τοῦ καφέ, ὅπερ ὀνομάζεται κοφεΐνη. Τὰ πράγματι θρεπτικὰ συστατικὰ τοῦ καφέ, τὸ λεύκωμα, τὸ λίπος, ὁ ὑδατάνθραξ, μένουσι, κατὰ τὸν συνήθη ἐν Εὐρώπῃ τρόπον τῆς σκευασίας τοῦ καφέ, ἄχρηστα.

Ὁ καφὲς ἔλαβε κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας μεγίστην διάδοσιν παρὰ πάσαις ταῖς τάξεσι τοῦ λαοῦ. Ἡ παραγωγὴ τοῦ καφὲ ἐγένετο ὑπερπενταπλασία, ἀπὸ 1,900,000 στατήρων ἐν στρογγύλῳ ἀριθμῷ αὐξηθεῖσα εἰς 10,000,000 στατήρων. Ἀναλόγως δὲ ηὐξήθη καὶ ἡ κατανάλωσις αὐτοῦ, οὐ μόνον ἕνεκα τῆς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ἀλλὰ πολὺ περισσότερον διότι ἡ χρῆσις τοῦ καφὲ ὡς μέσου ἀπολαύσεως ἐγενικεύθη πανταχοῦ. Εἰς τοὺς πλείστους ὁ καφὲς εἶνε σήμερον σύνηθες, ἀναγκαῖον καὶ πολλάκις ἀπαραίτητον ποτόν. Καὶ ἐν μετρίᾳ μὲν ποσότητι πινόμενος εἶνε οὐ μόνον ἀνεπιβλαβὴς ἀλλὰ καὶ ὠφέλιμος εἰς τὸν ὀργανισμόν. Δυστυχῶς ὅμως ὁ καφὲς ἔχει κοινὴν μετὰ τοῦ οἰνοπνεύματος, μετὰ τοῦ μορφίου καὶ μετ' ἄλλων τοιούτων φαρμάκων τὴν ὀλεθρίαν ἰδιότητα ὅτι διὰ τῆς μακρᾶς καὶ πολλῆς χρήσεως καθίσταται ἀπαραίτητος ἀνάγκη, καὶ ἐπειδὴ τὸ σῶμα διὰ τῆς συνηθείας γίνεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀναίσθητον εἰς τὰς μικρὰς δόσεις ἀπαιτεῖ διηνεκῶς αὐξανομένας ποσότητας τοῦ ποτοῦ τούτου.

Καὶ ἀπὸ πολλοῦ μὲν χρόνου ἦτο γνωστόν, ὅτι ἡ διηνεκὴς καὶ ὑπέρμετρος χρῆσις τοῦ καφὲ ἐκτὸς πολλῶν ἄλλων ἐνοχλημάτων παράγει καὶ τὸ ἐναντίον ἀκριβῶς τῆς ἰδιαζούσης αὐτῷ ἐνεργείας, ἤτοι νευρικόν τινα ἐρεθισμόν, ἀλλὰ μόλις ἐσχάτως αἱ βλαβεραὶ συνέπειαι τῆς ὑπερβολικῆς χρήσεως τοῦ καφὲ ἐξητάσθησαν καὶ περιεγράφησαν ἀκριβέστερον ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ ἰατροῦ, Δρ. F. Mendel.

Ὁ καφές, ἢ μᾶλλον ἡ ἐν αὐτῷ ἐμπεριεχομένη κοφεΐνη, ἐξασκεῖ τὴν ἐνέργειάν της εἰς τρία κυρίως σημεῖα τοῦ ὀργανισμοῦ. 1) Εἰς τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα, τοῦτ' ἔστι τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὸν νωτιαῖον μυελόν. 2) Εἰς τὴν καρδίαν καὶ 3) εἰς τοὺς μυῶνας. Ἐξετάσωμεν ἤδη ἀκριβέστερον τὴν ἐνέργειαν τῆς κοφεΐνης ἐπὶ τῶν διαφόρων τούτων ὀργάνων. Ἡ ηὐξημένη πνευματικὴ ζωηρότης καὶ κίνησις, ἣν ὁ καφὲς διεγείρει, μετατρέπεται διὰ τῆς ὑπερμέτρου χρήσεως εἰς τὸ ἀντίθετον ἀκριβῶς· ὁ καφὲς δηλαδή, ὑπερμέτρως πινόμενος, προξενεῖ ἀκριβῶς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον σκοπεῖ νὰ ἀφανίσῃ, ἤτοι ἀδυναμίαν, ἀνορεξίαν πρὸς τὴν ἐργασίαν, δυσθυμίαν, ἀπάθειαν καὶ ἀμβλύτητα· «Ὅταν ὁ ἐγκέφαλος διὰ τῆς ὑπερμέτρου διανοητικῆς ἐργασίας, διὰ τῶν φροντίδων καὶ τῶν βιωτικῶν μεριμνῶν καὶ θλίψεων κατεπεπονημένος καὶ ἐξηντλημένος μόλις καὶ μετὰ δυσκολίας, τῇ καταβολῇ τῶν ὑπολειπομένων ἔτι ἐλαχίστων δυνάμεων, δύναται νὰ ἐπαρκέσῃ πρὸς τὰς ἔξωθεν ἐπιβαλλομένας αὐτῷ ἀπαιτήσεις, τότε δι' ἰσχυρᾶς τινος δόσεως τοῦ διεγερτικοῦ τούτου ποτοῦ, τοῦ καφέ, ἀναρριπίζεται καὶ παρορμᾶται πρὸς νέαν ἐργασίαν τὸ ἔτι ὑπολειπόμενον μέρος τῶν δυνάμεών του καὶ ὁ ἐγκέφαλος παροτρύνεται τεχνητῶς πρὸς ἐπιτέλεσιν ἔργου ὑπερβαίνοντος πολλάκις τὰ ὅρια τῆς κανονικῆς αὐτοῦ ἱκανότητος. Καὶ ἂν μὲν μετὰ τὴν βεβιασμένην ταύτην ἐργασίαν ἐπέλθῃ ἀνάλογος ἀνάπαυσις εἰς τὸ πνεῦμα, ἂν δι' ἀφθόνου παροχῆς θρεπτικῶν στοιχείων καὶ ἐν γένει δι' ὑγιεινῆς διαίτης ἀναπληρωθῶσιν ἐγκαίρως αἱ συγχρόνως τῇ πνευματικῇ καταπονήσει ἐξαντληθεῖσαι σωματικαὶ δυνάμεις, τότε ὁ ἐγκέφαλος ἀναλαμβάνει ταχέως τὴν προτέραν του ἱκανότητα καὶ εὐεξίαν, ἡ δὲ ὑπέρμετρος ἔντασις, ἣν ὑπέστη, μένει ἄνευ βλαβερῶν ἀποτελεσμάτων. Ἐὰν ὅμως εἰς τὸν καταπονηθέντα ἐγκέφαλον ἐπιβάλλωνται ὀσημέραι νέαι ἀξιώσεις, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὄργανον ἐκεῖνο μόνον διὰ τεχνητῶν μέσων δύναται νὰ ἐπαρκῇ, τότε ἡ ἱκανότης τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος θὰ πάθῃ καὶ θὰ ἐπέλθῃ κατάστασις νευρικῆς ἐξαντλήσεως, ἣν ἡ νεωτέρα ἰατρικὴ ἐπιστήμη διακρίνει ὑπὸ τὸ ὄνομα «τῆς νευρασθενείας».

Ἡ ἐνέργεια τῆς ὑπερμέτρου χρήσεως τοῦ καφὲ ἐπὶ τῆς καρδίας ἐκδηλοῦται ἐν διαταράξει τῆς λειτουργίας τοῦ ὀργάνου τούτου. Ὁ σφυγμὸς γίνεται ταχύς, μικρός, ἀκανόνιστος, διακεκομμένος. Ὁ παλμὸς τῆς καρδίας καθίσταται ἀσθενής, μετὰ δὲ σωματικὸν κάματον καὶ πνευματικὴν ταραχὴν ἐπέρχεται ἰσχυρὸς παλμὸς τῆς καρδίας καὶ ἀγωνιῶδές τι συναίσθημα. Συνεπείᾳ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἐνεργείας τῆς καρδίας ὑπερπληροῦται καὶ διακωλύεται ἡ φλεβικὴ κυκλοφορία, πάντα τὰ ὄργανα ἔχουσι μικροτέραν καὶ βραδυτέραν ἀναλαγὴν τῶν ὑλῶν καὶ διὰ τοῦτο δυσκολώτερον ἐπιτελοῦσι τὰς λειτουργίας των, τὸ πρόσωπον καὶ αἱ βλεννοειδεῖς μεμβράναι γίνονται ὠχραί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες ψυχραίνονται. Περαιτέρω παρουσιάζονται διαταράξεις τῆς πέψεως, ἀνορεξία, τάσις πρὸς ἔμετον, ἐρευγμοί, ἔμετος, πόνοι τοῦ στομάχου, ἔμφραξις, αἱμορροΐδες κτ. Ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ καφὲ ἐπὶ τῶν μυώνων, παρατηρητέον ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κοφεΐνη ὡς εἴπομεν ὠθεῖ ταχύτερον καὶ ἀφθονώτερον τὸ αἷμα εἰς πάντα τὰ ὄργανα καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς μυῶνας, ἐνδυναμώνει μὲν αὐτοὺς προσωρινῶς καὶ καθιστᾷ ἱκανωτέρους πρὸς τὴν ἐργασίαν, χωρὶς ὅμως νὰ αὐξάνῃ τὴν ἀπόλυτον αὐτῶν δύναμιν καὶ ἱκανότητα. Τοὐναντίον ἡ ἀπόλυτος αὕτη δύναμις τῶν μυώνων, διὰ τῆς συχνῆς καὶ ὑπερμέτρου χρήσεως τοῦ καφὲ, ἐλαττοῦται βαθμηδὸν ἡ δὲ ἐξασθένωσις αὕτη γίνεται πρὸ πάντων ἐπαισθητὴ εἰς τὰς χεῖρας, τοὺς βραχίονας καὶ τοὺς πόδας. Ἰδίᾳ δὲ ἡ καρτερικότης τοῦ μυϊκοῦ συστήματος σμικρύνεται, οὕτως ὥστε μετὰ πᾶσαν ἐργασίαν ἐπέρχεται ταχέως ὁ κάματος. Τέλος δὲ καὶ αἱ χεῖρες ἀρχίζουσι νὰ τρέμωσι κατά τε τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν.

ΠΩΣ ΑΝΙΧΝΕΥΕΙ Ο ΚΥΩΝ ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΥ.

Οἱ κύνες ἔχουσιν ὡς γνωστὸν ἐκτάκτως ἀνεπτυγμένην τὴν δύναμιν τοῦ ἀνευρίσκειν τὸν κύριόν των ἢ ἄλλο τι ἐνδιαφέρον αὐτοὺς πρόσωπον διὰ τῆς ἰχνηλασίας, οὐδεμία δὲ ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι εἰς τοῦτο ὁδηγεῖ αὐτοὺς ἡ αἴσθησις τῆς ὀσφρήσεως. Ἀλλὰ τί ὀσφραίνεται ὁ ἰχνηλάτης κύων, καὶ πῶς ἀναγνωρίζει διὰ τῆς ὀσφρήσεως τὰ ἴχνη τοῦ κυρίου του; Ἀντιλαμβάνεται δηλαδὴ τῆς ὀσμῆς, ἣν ὁλόκληρον τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα τοῦ κυρίου του ἀφῆκαν ἐν τῇ διαβάσει αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἢ ὀσφραίνεται μόνον τοὺς πόδας ἢ τὰ ὑποδήματα αὐτοῦ;

Πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Romanes ἐνδιαφέροντα πειράματα, ἅτινα ἐνταῦθα ἀνακοινοῦμεν ἐν περιλήψει. Τὸ ζῶον, ἐφ' οὗ ἐγένοντο τὰ πειράματα ταῦτα, ἦτο μία κυνηγετικὴ κύων, ἥτις ἐπὶ πολλὰ ἔτη συνώδευε τὸν κύριόν της εἰς τὸ κυνήγιον, καὶ οὐδέποτε παρέλειπεν, ὁσάκις παρουσιάζετο εὐκαιρία, ν' ἀκολουθῇ αὐτόν ἢ τὰ ἴχνη του. Ἡ κύων αὕτη καθ' ὅλα τὰ γενόμενα πειράματα ἤγετο πρότερον, κατὰ τὴν φορὰν τοῦ ἀνέμου, εἰς προσυμπεφωνημένον τι μέρος, τὸ ὁποῖον ἐνταῦθα ὀνομάζομεν Α, ὁ δὲ ἐκτελῶν τὸ πείραμα ἐφρόντιζε πάντοτε νὰ πηγαίνῃ κατὰ τὴν φορὰν τοῦ ἀνέμου, ἵνα ὁ κύων μόνον ἐκ τῆς ὀσμῆς τῶν ἰχνῶν του δυνηθῇ νὰ τὸν ἀνακαλύπτῃ. Τὰ πειράματα δὲ ἐγένοντο ὡς ἑξῆς: 1) ὁ κύριος τοῦ κυνὸς ἀπομακρύνεται ἀπὸ τοῦ τόπου Α κατὰ ἓν περίπου μίλιον, φορῶν τὰ συνήθη φορέματα τοῦ κυνηγίου. Ὅτε δὲ ὁ κύων ἦχθη εἰς τὸ μέρος Α, ἠκολούθησεν ἀμέσως τὰ ἴχνη τοῦ κυρίου του καὶ τὸν ἀνεῦρεν ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας. 2) Ἄλλος τις ξένος ἀναχωρεῖ ἐκ τοῦ Α, ὡς ἀνωτέρω, ἀλλ' ὁ κύων οὐδόλως φροντίζει ν' ἀκολουθήσῃ, τὰ ἴχνη του. 3) Ὁ κύων εἰσάγεται εἰς τὸ δωμάτιον, ἔνθα εὑρίσκονται τὰ κυνηγετικὰ ὅπλα, καὶ βλέπει τὸν κύριόν του ἑτοιμαζόμενον διὰ τὸ κυνήγιον. Κατόπιν ὁ κύριος κρύπτεται, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐξέρχεται ὁ ἀγριμοφύλαξ του καὶ ἀπομακρύνεται μέχρις ἱκανῆς ἀποστάσεως. Εἶτα ἀπολύεται ὁ κύων καὶ ἀκολουθεῖ κατ' ἀρχὰς τὰ ἴχνη τοῦ ἀγριμοφύλακος, μετά τινα ὅμως βήματα σταματᾷ, αἰσθάνεται ὅτι ὁ κύριός του δὲν ἐξῆλθεν ὁμοῦ μὲ τὸν ἀγριμοφύλακα, καὶ δὲν ἐξακολουθεῖ πλέον τὴν ἰχνηλασίαν. 4) Δώδεκα ἄνθρωποι, προπορευομένου τοῦ κυρίου, ἀναχωροῦσιν, ἀπό τινος σημείου Α ἀκολουθοῦντες ἀλλήλους οὕτως, ὥστε ἕκαστος νὰ πατῇ ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ἀμέσως προπορευομένου. Εἰς ἀπόστασιν διακοσίων βημάτων ἀπὸ τοῦ σημείου τῆς ἀναχωρήσεως διαιρεῖται αἴφνης ἡ ὅλη αὕτη παράταξις εἰς δύο μέρη, οὕτως ὥστε πέντε ἄνδρες τρέπονται πρὸς τὰ δεξιὰ ἀκολουθοῦντες τὸν κύριον τοῦ κυνός, οἱ δὲ λοιποὶ ἑξ πρὸς τ' ἀριστερά, προπορευομένου τοῦ ἀγριμοφύλακος, τὸν ὁποῖον ὁ κύων γνωρίζει καλῶς. Τοιοῦτοτρόπως τὰ ἴχνη τοῦ κυρίου ἐπατοῦντο κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ ἑνδεκα, εἶτα δὲ ὑπὸ πέντε ἄλλων ἀνδρῶν. Ὁ κύων, ἀπολυθεὶς ἐκ τοῦ σημείου Α, ἠκολούθησε τὰ κοινὰ ἴχνη τῶν δώδεκα ἀνδρῶν μετὰ μεγάλης ταχύτητος καὶ προὐχώρησε πέραν τοῦ σημείου, καθ' ὃ ἐχωρίσθησαν, αἴφνης ὅμως ἐσταμάτησε, καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὸ σημεῖον τοῦ χωρισμοῦ ἠκολούθησεν ἄνευ περαιτέρω διισταγμῶν τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ διεύθυνσιν, καθ' ἣν εἶχε τραπῇ ὁ κύριός του μετὰ τῶν πέντε ἄλλων. 5) Ξένος τις παρεκλήθη νὰ φορέσῃ τὰ ὑποδήματα τοῦ κυρίου Romanes καὶ ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τινος σημείου Α μέχρι ὡρισμένης τινὸς ἀποστάσεως. Ὁ κύων, ἀχθεὶς μετὰ ταῦτα εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως, ἠκολούθησε τὰ ἴχνη τοῦ ξένου ἀπαράλλακτα ὅπως ἠκολούθει ἄλλοτε τὰ τοῦ κυρίου του. 6) Ἀντιστρόφως, ὁ κύριος τοῦ κυνὸς (ὁ Romanes) ἐφόρεσε τὰ ὑποδήματα τοῦ ξένου καὶ ἀνεχώρησεν, ὡς ἀνωτέρω· ἀλλ' ὁ κύων δὲν ἠκολούθησε τὰ ἴχνη του. 7) Ὁ ξένος διήνυσε γυμνόπους μικρόν τι διάστημα· ὁ κύων δὲν ἠκολούθησε τὰ ἴχνη του. 8) Αὐτὸς ὁ κύριος τοῦ κυνὸς διήνυσε μικρόν τι διάστημα ἄνευ ὑποδημάτων· ὁ κύων ἠκολούθησε μὲν τὰ ἴχνη του, οὐχὶ ὅμως ὡς συνήθως, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν διισταγμῶν καὶ βραδέως, ὡς ἂν εἰ ἀμφέβαλλε περὶ τῆς ὀρθότητος τοῦ δρόμου του. 9) Ὁ Romanes διήνυσε διάστημά τι φορῶν ἐντελῶς καινουργῆ ὑποδήματα, τὰ ὁποῖα οὐδέποτε πρότερον εἶχε φορέσει· ὁ κύων οὐδαμῶς ἠκολούθησε τὰ ἴχνη του. 10) Ὁ κύριος διήνυσε διάστημά τι, φορῶν τὰ συνήθη του ὑποδήματα, τῶν ὁποίων ὅμως τὰ πέλματα καὶ τὰ πλάγια εἶχεν ὑποστρώσῃ μὲ παχύ τι στρῶμα χάρτου. Ὁ κύων δὲν φροντίζει ν' ἀκολουθήσῃ τὰ ἴχνη, μέχρις οὗ ἤχθη εἰς τὸ μέρος, ἔνθα εἶχεν ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῶν ὑποδημάτων τοῦ κυρίου του τὸ χάρτινον ὑπόστρωμα· ἐντεῦθεν ἤρχισε νὰ ἰχνηλατεῖ μετὰ τῆς συνήθους προθυμίας. 11) Ὁ κύριος διανύει διάστημά τι, φορῶν μόνον κάλτσας, κατ' ἀρχὰς νέας, ἔπειτα δὲ φορεμένας. Ὁ κύων δὲν ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη του. 12) Ὁ κύριος διανύει μικρόν τι διάστημα, φορῶν τὰ συνήθη, παλαιά του ὑποδήματα, εἶτα δὲ μετὰ πεντήκοντα βήματα ἐκβάλλει τὰ ὑποδήματά του καὶ ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον του φορῶν μόνον τὰς κάλτσας, μετὰ δὲ τριακόσια βήματα ἀφαιρεῖ καὶ ταύτας ἀπὸ τῶν ποδῶν του καὶ πορεύεται γυμνόμους ἑκατὸν εἰσέτι βήματα. Ὁ κύων ἀκολουθεῖ τὰ ἴχνη του καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν 450 βημάτων, χωρὶς νὰ ἐλαττώσῃ τὴν ταχύτητά του. 13) Ὁ κύριος ἀκολουθεῖ ἁμαξάν, ἐν ᾗ εὑρίσκεται ξένος τις ἐντελῶς ἄγνωστος εἰς τὸν κύνα· μετὰ 50 βήματα ἐπιβαίνει τῆς ἁμάξης ὁ κύριος καὶ καταβαίνει ὁ ξένος, ὅστις ἤδη ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν τοῦ πρώτου ἐπὶ διακόσια βήματα. Ὁ κύων ἀνεῦρίσκει τὸν κύριόν του, διανύσας ὅλον τό διάστημα τῶν 250 βημάτων μετὰ τῆς αὐτῆς ταχύτητος.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καὶ ἐξ ὀλίγων ἔτι περαιτέρω πειραμάτων ἐγένετο καταφανές, ὅτι ὁ κύων ἀκολουθεῖ τὴν ὀσμὴν τῶν ὑποδημάτων, καὶ ὄχι ὅλου τοῦ σώματος τοῦ κυρίου του· τοῦθ' ὅπερ ἄλλως τε εἶνε φυσικὸν καὶ εὐνόητον· διότι μόνον τὰ ὑποδήματα ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐδάφους, ὁ δὲ κύων ἀντιλαμβάνεται τῆς ὀσμῆς ἣν αὐτὰ καταλείπουσιν. Εἶνε δὲ τῷ ὄντι θαυμαστὴ ἡ ὀξύτης καὶ λεπτότης τῆς ὀσφρήσεως τοῦ κυνός, ὅστις ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω πειραμάτων δύναται ν' ἀναγνωρίζῃ τὴν ἰδιάζουσαν ὀσμὴν τῶν ὑποδημάτων τοῦ κυρίου του καὶ νὰ διακρίνῃ αὐτὴν ἀπὸ τοσούτων ἄλλων ὁμοίων ὀσμῶν, ὀσφραινόμενος τὰ ἴχνη τοῦ κυρίου του, ἅτινα ἐπατήθησαν ἀμέσως καὶ ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ ἑνδεκα ἄλλων ἀνθρώπων. Ὡσαύτως ἐπὶ ἑνὸς ἀγροῦ, τὸν ὁποῖον τεσσαράκοντα ἐργάται σκάπτουσι καὶ καταπατοῦσιν ὅλην τὴν ἡμέραν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, ὁ κύων δύναται νὰ ὀσφρανθῇ καὶ ἀναγνωρίσῃ τὰ ἴχνη τοῦ κυρίου του. Ἀλλ' ἡ θαυμασία αὕτη λεπτότης τῆς ὀσφρήσεως τοῦ κυνὸς δὲν εἶναι δι' ὅλας τὰς ὀσμὰς ἡ αὐτή. Ἂν λόγου χάριν ὑπὸ τὴν ῥῖνα τοῦ κυνὸς θέσωμεν φιάλην θειϊκοῦ αἰθέρος ἢ ὕδατος τῆς Κολωνίας, βλέπομεν μὲν εὐκρινῶς ὅτι ὁ κύων εὑρίσκει τὴν ὀσμὴν ταύτην εἰς ἄκρον δυσάρεστον, ὅταν ὅμως ἡ ὀσμὴ τῶν ὑλῶν τούτων πληροῖ ὅλην τὴν ἀτμοσφαῖραν τοῦ δωματίου δι' ἡμᾶς, ὁ κύων μένει ἐντελῶς ἀδιάφορος καὶ ἀπαθής, ἴσως δὲ αἰσθάνεται τὴν ὀσμὴν ταύτην ἀσυγκρίτως ἀσθενέστερον ἢ ὁ ἄνθρωπος. Ὥστε ἡ ἐκτάκτως μεγάλη ὑπεροχὴ τῶν κυνῶν κατὰ τὴν λεπτότητα τῆς ὀσφρήσεως περιορίζεται, ὡς φαίνεται, μόνον εἰς ἐκείνας τὰς ὀσμάς, αἵτινες ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν ἔμφυτον καὶ ἀρχικὴν ἀγριότητα αὐτοῦ, ὡς ἀρπακτικοῦ ζῴου, τοιαύτη δὲ ὀσμὴ εἶνε καὶ ἡ τοῦ δέρματος.

κ. Ν. Σ. εἰς Raugosu (Ἰνοίας). Ἡ λίαν κολακευτικὴ ἐπιστολή σας ἐλήφθη καὶ σᾶς εὐχαριστοῦμεν θερμῶς. — κ. Γ. Θ. εἰς Ἀταπασάρ. Ἀπεστάλησαν. — κ. Κ. Κ. εἰς Καβακλῆ. Ἡ τελευταία σας ἐλήφθη καὶ ἅμα τῇ εὐκαιρίᾳ θὰ σᾶς γράψωμεν. — κ. Ἰ. Κ. Γ. εἰς Βραΐλαν. Σᾶς εὐβαριστοῦμεν διὰ τὰς φιλικὰς ὑμῶν ὑπὲρ τῆς Κλειοῦς μας φρονήδας. — κ. Δ. Ε. Μ. εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἐνεγράψεμεν.

Ἐκδότης Π. Δ. ΖΥΓΟΥΡΕΣ — Ἐκ τοῦ τυπογραφείου καὶ τοῦ στοιχειοχυτηρίου διὰ τὰς ἀνατολικὰς γλώσσας Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ ἐν Λειψίᾳ.
Χάρτης ἐκ τῆς Neue Papiermanufactur ἐν Στρασβούργῳ.